

131
1946

Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

1946 W1

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

Выданне ЦК КП(б)Б

27

БЕЛАРУСЬ

Пятрусь БРОУКА

Мой родны кут,
Як ты мне мілы...
Якуб Колас

(Урыўкі з паэмы)

Зямля Беларусі! Бары і дубровы,
Жытнёвае поле, шаўковы мурог,
У промнях рабіны заход вечаровы,
Што клёкат буслоў—ручаёў перамовы
І ў шумных прысадах істужкі дарог.

Зямля Беларусі! Вачамі азёраў
Глядзіш ты ў празрыстыя высі нябёс,
Начамі, што яблыкi падаюць зоры,
Знікаюць па водах, па чорных разорах,
Па травах, абсыпанных кроплямі рос.

Былога быліны, старога паданні
Плывуць, як аблітыя сонцам чаўны
Па краю зялёным, прасторах бескрайніх
Ад Нёмна да Сожа, ад Буга да Гайны.
Па хвалях Дняпра і шырокай Дзвіны.
Бацькоў нашых слава на іх узбярэжжах,
Гамоняць пра гэта бары-байкары,
Гамоняць пра гэта і Полацка вежы,
І Турава сцены, і шум Белавежы,
І роднага Мінска сівыя мury.

* * *

Мы ў годы узлётаў і боек суровых
З Расіяй, Украінай разам былі.
Адзінага дрэва ў нас гучныя словы
Як говар Дзвіны і гамонкі Дняпровы,
Яны нас едналі на нашай зямлі.

Мы браліся разам за грозную зброю,
Крывёй мацавалі нярушны саюз,
Як чуўся гул ратны пад роднай Масквою,
Званілі мячы пад Чарнечай гарою,
І бор твой у гневе гудзеў, Беларусь!

Ты кроўная з імі і лёсам і родам,
Адною асветлена ўсходняй зарой.
Ні немцам-магнатам, ні шляхцічам

гордым

Цябе разлучыць не ўдалося. Заўсёды
Была ты з Расіяй, старэйшай сястрой.
Заўсёды ты з ёй, на сумеснай дарозе
І ў яснае ранне і ў цёмнай начы.
І сонца праменні і снюжу марозаў,
І радасць уцехі, і горкія слёзы
Дзялілі вы, разам ў жыцці ідучы.

* * *

Зямля Беларусі! Не знала ты горшых,
Як немцаў-бандытаў, чужынцаў-звяроў.
Але ўцякалі і кайзера бошы
З-пад сцен Магілева, з-пад Полацка,

Оршы

Пад грозным ударам чырвоных байцоў.
Палала над краем Кастрычніка ззянне;
Народ узнімаўся мільёнамі сіл,
Па сёлах і вёсках гудзелі паўстанні
Не ўдалася катам праменнага рання
На гонях раскутых тваіх пагасіць.

І ты, не зважаўшы на раны і болі,
Выходзіла ў пошуках праўды, святла:
Як шумам дажджу ты ачысціла поле,
Як дуб медналісты расправіла голле
І пошасць атрэсла і з долу змяла.

І будзе ён слаўны ва ўсіх пакаленнях
На родных прасторах той памятнай год,
Навек незабыўны твой дзень абуджэння,
Як-рунню займаліся зоры насення,
Як крылі ўздымаліся ў буйны палёт.

* * *

Зямля Беларусі! Зялёныя долы,
З крыніц тваіх чыстых пад шумнай вярбой
Зачэрпнулі думы Купала і Колас,
На кожнай сцяжынцы іх песня і голас
З тваёю журбою і ўцехаў тваёй.

Пад гоманы бору, куванне зязюлі
Злажыў Багдановіч тут яркі вянок...
І поле, і пушчы, і рэкі тут чулі,
Як Цётка спявала, як марыў Бядуля,
Як слёзы рассыпаў Мацей Бурачок.

А як разгарнуўся наш росквіт вялікі
Пад Сталінскім сонцам прыгожай вясны,
Мы радасным песням не ведалі ліку—
Раслі спевакі, песняры і музыкі.
Аб шчасці народным спявалі яны.

Зямля Беларусі! Ты ў граях-вяснянках,
Ты ў звоне вясёлак, ты ў гусях вятроў;
Ты песня сама ад крыніц да заранкі,
Ад зорак паўночных да сінга ранку,
Ты наша паэма з бурштынавых слоў.

* * *

Зямля Беларусі! Тваімі шляхамі
Мы рэйкі праложым, збудуем масты,
Равы зараўнуем, засыплем плугамі,
Сялібы абсадзім густымі садамі,
На кожнай галіне расправім лісты.

Саберамся ў новай, сасновай мы хаце,
Пасадзім бярозку пад самым акном,
Прыберам сірот у кужэльнях плаці,
На покут пасадзім старэнькую маці
І сядзем за радасным нашым сталом,

Мы пройдзем па вуліцах Мінска-сталіцы,
Прыберам руіны, агледзім мury,
Высока-высока ўзвядзем камяніцы
І зноўку над імі святло заіскрыцца
У промнях вясёлых чырвонай зары.

Мы працаю ўзімем за горадам, горад,
Зялёнаю рунню засцелем палі,
І будуць над борам бурштынныя зоры,
І будуць спяваць нам крыніцы, азёры
І шумныя рэкі на роднай зямлі.

Име. 1953 г. БД 668

30K-1
1844

Генералісімус Совецкага Саюза
І. В. СТАЛІН.

№ 1052 Б БД 668 ХР

в
С
8
са
л
і
П
па
ім
у
м

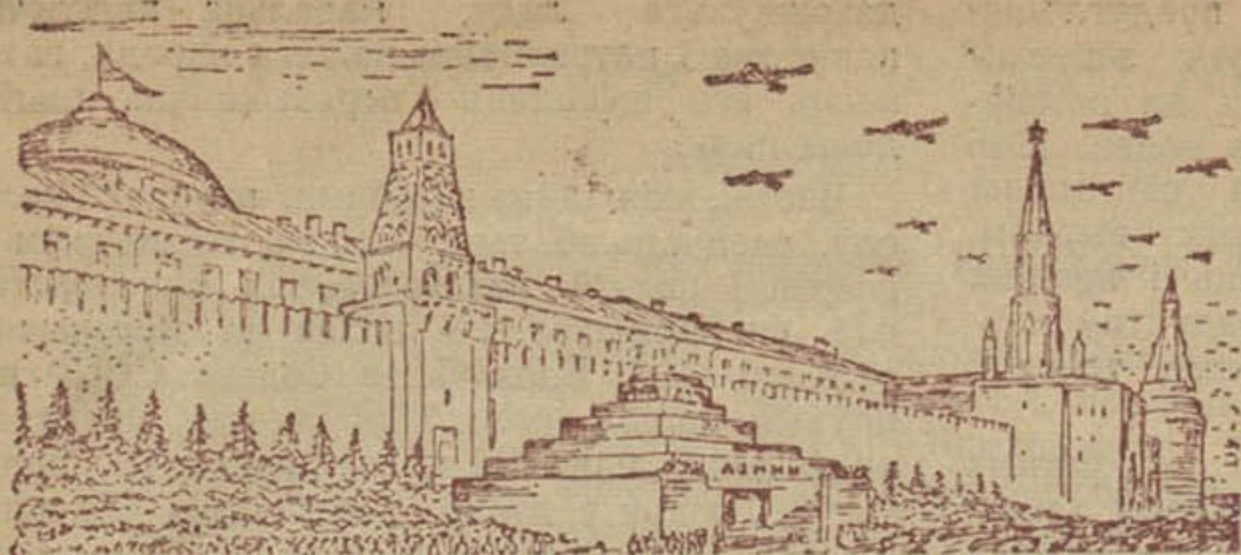
д
н
с
на

на
д
та
кі
на

ра
ро
рз
пр
са
кз
ор
га

да
на
С
не
па
ад
це
ве
за
ра

ча
на
На
ча
та
вь
зд
па
пр
ск

За цудоўнае будучае нашай Радзімы!

З велізарным натхненнем сустрэлі працоўныя савецкай Радзімы адкрыццё Першай Сесіі Вярхоўнага Савета СССР. На працягу 8 дзён, з 12 па 19 сакавіка, за яе работай сачыла ўся краіна, увесь савецкі народ.

Пры рашэнні важнейшых дзяржаўных пытанняў дэпутаты адчувалі аднадушную і беззаветную падтрымку ўсяго народа. Прымаючы рашэнні, зацвярджаючы законы, пасланцы народа былі прасякнуты адным імкненнем — зрабіць усё неабходнае для ўмацавання магутнасці сацыялістычнай Радзімы і павышэння добрабыту працоўных.

Рашэнні вышэйшага органа савецкай улады маюць гістарычнае значэнне. Яны знамянуюць сабой новы магутны ўздым усіх галін сацыялістычнай эканомікі, далейшы росквіт нашай дзяржавы.

Дэпутаты Вярхоўнага Савета з велізарным натхненнем зацвердзілі на Сесіі састаў Урада — Совет Міністраў СССР на чале з таварышом Сталіным. Гэтую вестку з такім-жа натхненнем сустрэў увесь савецкі народ.

Пераўтварэнне Савета Народных Камісараў у Совет Міністраў СССР і Саветаў Народных Камісараў саюзных і аўтаномных рэспублік у Саветы Міністраў адлюстроўвае пройдзены шлях савецкай дзяржавы, а таксама больш адказвае тым задачам, якія ўскладае Канстытуцыя СССР на цэнтральныя органы і асоб, якія ўзначальваюць асобныя галіны народнай гаспадаркі.

Сесія разгледзела і зацвердзіла гістарычны дакумент — Закон аб пяцігадовым плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1946—1950 гг. У гэтым гістарычным Законе запісана, што асноўныя задачы пяцігадовага плана заключаюцца ў тым, каб аднавіць пацярпеўшыя ад нямецкай акупацыі раёны краіны, аднавіць даваенны ўзровень прамысловасці і сельскай гаспадаркі і затым пераўзыйсці гэты ўзровень у значных размерах.

У чацвертай сталінскай пяцігодцы намячаецца рост прамысловай прадукцыі ў параўнанні з перадаенным, 1940 годам на 48 проц. На 35 проц. павінна павялічыцца вытворчасць чорнай металургіі, больш чым у паўтара раза — здабыча вугалю, на 70 проц. — вытворчасць электраэнергіі, на 14 проц. — здабыча нафты. За пяцігоддзе павінна быць пабудавана і адноўлена 5.900 дзяржаўных прадпрыемстваў, 45 доменных і 165 мартэнаўскіх печаў.

У галіне сельскай гаспадаркі прадугле-

джана аднаўленне і далейшае забеспячэнне развіцця земляробства і жывёлагадоўлі ў раёнах, якія былі пад нямецкай акупацыяй, і перавышэнне даваеннага ўзроўню сельскагаспадарчай вытворчасці па ўсяму СССР на 27 проц. У краіне будзе значна больш хлеба, мяса, цукру, масла, бавоўны, шэрсці чым было да вайны.

Гэтыя сапраўды вялікія задачы можа ставіць перад сабой толькі наша савецкая дзяржава, толькі ёй па сіле выканаць намечаныя мерапрыемствы. Далейшы росквіт нашай Радзімы, умацаванне яе магутнасці натхняюць савецкіх людзей на новыя працоўныя подзвігі.

Наш родны савецкі ўрад нястомна клопацца аб палепшанні добрабыту працоўных. На працягу новай пяцігодкі прадугледжваецца не толькі аднаўленне даваеннага ўзроўню добрабыту працоўных, але і значнае яго перавышэнне. Намнога павялічваецца выдаткі па культурна-бытавому абслугоўванню працоўных горада і вёскі, на асвету, ахову здароўя, дапамогу многадзетным і адзінокім мацерам, дапамогу сем'ям ваеннаслужачых і інвалідам Вялікай Айчыннай вайны.

Дзяржава поўнацю забяспечвае выхаванне ў дзіцячых дамах сірот, страціўшых бацькоў у перыяд Вялікай Айчыннай вайны. Лік месцаў у сталых дзіцячых яслях у краіне ўзрасце ў 1950 годзе да 1.251 тысячы супроць 859 тысяч у 1940 годзе, а таксама пашырыцца сетка дзіцячых і жаночых кансультацый, дзіцячых больніц і малочных кухань.

Вялікая ўвага ўдзяляецца аднаўленню сеткі дамоў адпачынку і санаторыяў для рабочых, сялян і інтэлігенцыі. Толькі ў санаторыях лік месцаў (адначасовага знаходжання) даводзіцца да 250.000 чалавек і ў дамах адпачынку — да 200.000 чалавек.

У мэтах забеспячэння ўсеагульнага абавязковага навучання дзяцей з сямігадовага ўзросту як у горадзе, так і ў вёсцы, колькасць пачатковых, сямігадовых і сярэдніх школ у 1950 годзе даводзіцца да 193 тысяч з колькасцю вучняў да 31,8 млн. чалавек, у тым ліку ў Беларусі колькасць школ павялічваецца да 11.375 і вучняў у іх да 1.500 тыс. чалавек. У вышэйшых навучальных установах Савецкага Саюза ў 1950 годзе будзе навучацца да 674 тыс. чалавек.

Далейшае палепшанне добрабыту працоўных будзе ісці як за кошт павелічэння выпуску прадукцыі, так і за кошт зніжэння

цэн. На працягу 1946—1947 гг. прадугледж-
ваецца пераход ад нарміраванага забеспя-
чэння насельніцтва па картках да разгор-
нутага савецкага гандлю. Ужо з восені 1946
года будзе адменена картачная сістэма на
хлеб, муку, крупы, макаронныя вырабы.
Пашыраецца таксама вытворчасць і продаж
насельніцтву высокакасных прадуктаў хар-
чавання, тканін, вопраткі, абутку, тавараў
шырокага спажывання.

З вялікай увагай і ўлікам канкрэтных
асаблівасцей распрацаван пяцігадовы план
развіцця народнай гаспадаркі па кожнай
саюзнай рэспубліцы. Большэвіцкая партыя,
савецкі ўрад і асабіста таварыш Сталін ня-
стомна клапацяцца аб беларускім народзе.
Гэтыя клопаты і ўвагу штодзённа адчувае
кожны працоўны нашай рэспублікі.

Вялікія страты нанеслі нямецка-фашыс-
цкія акупанты Савецкай Беларусі. Але аднаў-
ленню яе дапамагае ўвесь Савецкі Саюз.
7 мільярдаў рублёў адпускае савецкі ўрад
на аднаўленне нашай рэспублікі ў гэтай пяці-
годцы. Пяцігадовы план развіцця прадуг-
леджвае аднаўленне і далейшае развіццё
ўсёй народнай гаспадаркі БССР.

У Беларусі будзе створан рад новых галін
прамысловасці, пабудаваны трактарны, аўта-
мабільны і веласіпедны заводы, новыя элек-
трастанцыі, прадпрыемствы харчовай пра-
мысловасці.

У калгасах нашай рэспублікі намячаецца
поўнае аднаўленне пасеўных плошчаў. У
1950 годзе агульная плошча пасаваў дасягне
101,5 проц. у параўнанні з 1940 годам. У
гэтай пяцігодцы будуць значна павялічаны
пасеўныя плошчы за кошт асушкі балот.
Значна ўзрасце пагалоўе жывёлы.

Чацвертая пяцігодка з'яўляецца ўвасаб-
леннем сталінскай праграмы далейшага рос-
квіту нашай Радзімы і ваенна-эканамічнай
яе магутнасці. Велічны план аднаўлення і
развіцця народнай гаспадаркі, начартаны
таварышом Сталіным, будзе ажыццёўлен
таксама паспяхова, як ажыццёўлены планы
першых трох пяцігодак. Гарантыя гэтаму—
перавага нашага савецкага грамадскага і

дзяржаўнага ладу, маральна-палітычнае
адзінства і патрыятызм нашага народа, гатоў-
насць яго выканаць і перавыканаць пяціга-
довы план.

Весткі, якія ідуць з фабрык, заводаў і калга-
саў, сведчаць аб тым, што з кожным днём усё
шырэй і шырэй разгортваецца соцыялістыч-
нае спаборніцтва. У адказ на гістарычныя
рашэнні Сесіі Вярхоўнага Савета СССР пра-
цоўныя нашай рэспублікі пачалі працаваць
яшчэ лепш, павысілі прадукцыйнасць працы,
і зараз, з дня ў дзень, дабіваюцца ўсё новых
і новых поспехаў ва ўсіх галінах народнай
гаспадаркі.

Работніцы Пінскага фанерна-запалкавага
камбіната, стаўшы на стаханаўскую вахту ў
чэсць Сесіі, на многа палепшылі сваю работу.
Рубшчыца шпон Марыя Завадская, сумяс-
ціўшы прафесіі падносчыка і рубшчыка,
штодзённа выконвае нормы ад 300 да 400 про-
цантаў. Да трох нормаў у дзень выконваюць
набіўшчыцы касет Зінаіда Слуцкая, Зінаіда
Ферчыт і пераборшчыца Роза Смалянская. За
дваіх працуюць Люба Тышкевіч, штампоў-
шчыца Вера Кожан, упакоўшчыца Вера
Тышкевіч. Добрых вынікаў дабіліся работні-
цы абразнога цэха тт. Лебядзеўская, Ткач
і іншыя.

Усеагульнай павягай карыстаецца на го-
мельскім кандытарскім камбінаце «Спартак»
брыгада Марыі Жывунька. За выдатныя вы-
творчыя паказальнікі ў соцыялістычным спа-
борніцтве ў чэсць Сесіі яна заваявала пршын-
ства.

Пэратварэнне ў жыццё сталінскага пяціга-
довага плана патрабуе многа намаганняў
усяго савецкага народа. Вялікую ролю ў
ажыццяўленні пастаўленых задач адыграюць
савецкія жанчыны: Скарыстоўваючы ўвесь
свой багаты вопыт, набыты ў дні Вялікай
Айчыннай вайны, яны аддадуць усе сілы
і ўменне на тое, каб хутчэй залячыць раны,
нанесеныя краіне вайной, і зрабіць наша
жыццё яшчэ лепшым і прыгажэйшым.

Пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі,
вялікага правадыра народаў таварыша
Сталіна савецкія жанчыны будуць змагацца
за цудоўнае будучае нашай Радзімы.

**Жанчыны Савецкай Беларусі! Авалодвайце
вытворчымі спецыяльнасцямі, павышайце
прадукцыйнасць працы!**

**Усе сілы—на аднаўленне і ўздым народнай
гаспадаркі, на выкананне Сталінскага
пяцігадовага плана!**

Гістарычныя рашэнні

Е. УРАЛАВА

12-га сакавіка 1946 года пачала сваю работу Сесія Вярхоўнага Савета СССР. Першае пасяджэнне адбылося раздзельна па палатах. Абедзве палаты, у розны час, засядалі ў Крэмлі, у зале Вярхоўнага Савета СССР.

Пасяджэнне нашай палаты—Савета нацыянальнасцей адкрыў адзін з старэйшых дэпутатаў—тав. Кірхенштэйн, прадстаўнік Латвійскай ССР. Пасля абрання старшыні палаты і яго намеснікаў Сесія прыступіла да вырашэння пытанняў, якія стаялі на парадку дня.

49 нацыянальнасцей нашай краіны былі прадстаўлены ў гэтай палате. Многія дэпутаты былі ў сваіх нацыянальных касцюмах, у яркачырвоных хустках, зялёных поўшапках і рознакаляровых халатах. У Совеце нацыянальнасцей адну чвэрць дэлегатаў складаюць жанчыны.

На першым пасяджэнні нашай палаты прысутнічаў вялікі Сталін. Пры яго паяўленні ўсе, у адзіным парыве, усталі і на працягу некалькіх хвілін апладывалі і воклічалі «ура!» віталі свайго любімага правадыра.

Сесія абмеркавала важнейшыя арганізацыйныя і народнагаспадарчыя пытанні. Быў абран Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР, пастаянныя камісіі, створан урад Савецкага Саюза — Совет Міністраў СССР, абран Вярхоўны Суд,

назначан Генеральны Пракурор СССР.

Незгладзіма ўрэзалася ў памяць абранне Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР. Перад тым, як вырашыць гэтае пытанне, старшыня стуючы тав. Жданаў зачытаў заяву Міхаіла Іванавіча Калініна аб тым, што ён, з прычыны свайго хваравітага становішча, просіць Сесію не абіраць яго Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета. З болей у сэрцы дэпутаты вымушаны былі задаволіць просьбу Міхаіла Іванавіча, але аднадушна абралі яго членам Прэзідыума Вярхоўнага Савета, дзе тав. Калінін зможа перадаць свае веды і шматгадовы вопыт дзяржаўнай дзейнасці.

Сесія прыняла Закон аб пяцігадовым плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР. У выніку выканання гэтага плана мы пабудуем тысячы новых заводаў, фабрык, доменных печаў, шахт, інстытутаў, школ, больніц. Значна палепшыцца матэрыяльны і культурны добрабыт нашага народа. Мы памножым ваенную магутнасць сваёй дзяржавы.

У чацвертай сталінскай пяцігодцы — выдатныя перспектывы нашай Беларусі. У рэспубліцы вырастуць новыя галіны прамысловасці, павялічыцца энергетычная база. Усё гэта будзе спрыяць карэннаму палепшэнню добрабыту беларускага народа.

жавай—мне і ў сне не снілася. Мае землякі выбралі мяне членам урада вялікага Савецкага Саюза, паслалі мяне ў Маскву — родную сталіцу нашу. Ды хіба я магла раней нават марыць аб чым-небудзь падобным? Безумоўна, не. Толькі савецкая ўлада, вялікі Сталін шырока адкрылі жанчыне шлях у жыццё, далі ёй магчымасць выйсці ў людзі.

Нядаўна я вярнулася з Сесіі Вярхоўнага Савета СССР. Але я і зараз як-быццам бачу перад сабой прыгожую Маскву, любімага Сталіна, усіх нашых кіраўнікоў партыі і ўрада. Мне і цяпер усё яшчэ здаецца, што гэта быў дзівосны, казачны сон...

У Маскве я была ўпершыню. Мне нават цяжка перадаць словамі тое вялікае ўражанне, якое зрабіў на мяне гэты прыгожы, незвычайны горад. Колькі там тэатраў, кіно, усялякіх будынкаў! Якое багацце ўсюды! А метро? Гэта-ж цэлы падземны горад!

Масквічы гасцінна сустрэлі нас. Ахвотна расказвалі аб дзівосным горадзе, знаёмілі нас, народных абраннікаў, з усім хараством сталіцы.

Нарэшце надыйшоў радасны, хвалюючы дзень — адкрыццё Сесіі Вярхоўнага Савета СССР. За сталом прэзідыума паявіўся таварыш Сталін са сваімі бліжэйшымі саратнікамі. Гэтай хвіліны мне не забыць ніколі! Усе мы горада віталі правадыра, выказвалі яму свае словы любові і ўдзячнасці. Ад радасці мне хацелася плакаць. І яшчэ хацелася мне, сялянцы з далёкай Лепаўкі на Брэстчыне, падысці да яго — вялікага чалавека—і сказаць: «Прымі вялікае дзякуй, наш родны бацька, ад усіх сялянак заходніх абласцей Беларусі за звернутае свабоднае і шчаслівае жыццё, за радаснае мацярынства, за ўсё тое, што ты даў савецкай жанчыне».

Уся сям'я мая загінула ў часе Вялікай Айчыннай вайны. Але не загінула Радзіма. Я живу зараз у вялікай і дружнай сям'і народаў Савецкага Саюза. Гэта бадзёрыць мяне, натхняе на самаадданую працу на карысць Радзімы. Я верна буду служыць народу, чэсна выконваць перад ім свой дэпутацкі абавязак.

Радасны, хвалюючы дзень

М. ІГНАЦЮК

Многа гора давялося мне ўбачыць на сваім вяку. Памятаю панскую Польшчу. Там нас, жанчын, не лічылі за людзей. Жанчына была рабой. Яна цяпела пабоі і знявагі ад мужа, ад пана-гаспадара, на якогагнула спіну з самай раніцы да позняга вечара. Толькі пры савецкай уладзе, калі ў 1939 годзе працоўныя Заходняй Беларусі ўз'ядналіся ў

адзіную брацкую сям'ю з працоўнымі Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі,—толькі тады жанчына Заходняй Беларусі зажыла свабодным, шчаслівым жыццём, атрымала аднолькавыя правы з мужчынам.

Скажу аб сабе. Я—звычайная сялянка, але аб такім шчасці, якое выпала на мой лёс—прымаць удзел у кіраванні дзяр-

Славныя Дочки

Н А Ш Ы

Федасюк А. І.

Грэкава Н. Г.

Чухнюк Е. М.

Рапецкая А. М.

Зіма Е. Г.

Лукоўская М. А.

Сінкевіч Е. І.

„Жанчыне ў СССР прадастаўляюцца роўныя правы з мужчынам ва ўсіх галінах гаспадарчага, дзяржаўнага, культурнага і грамадска-палітычнага жыцця“.

(Констытуцыя СССР. Артыкул 122)

Беларускага Народу

ДЭПУТАТЫ

Александровская Л. П.

Уралава Е. І.

Сцяпанавы А. І.

Ігнацюк М. А.

Савік А. І.

Брэль А. Ф.

Комар А. І.

„Толькі савецкі лад мог узняць творчую ініцыятыву мільёнаў жанчын, выхаваць жанчын—стаханавцаў прамысловасці, транспарту і сельскай гаспадаркі, жанчын—Герояў Савецкага Саюза і Герояў Соцыялістычнай Працы, жанчын—лаўрэатаў Сталінскай прэміі, жанчын—дзяржаўных дзеячоў“.

(З пастановы ЦК В (П) аб Міжнародным
Жанчын дні—З сакавіка)

ЖАШОЧАЯ Комсомольская...

I. САВІЦКАЯ

Вось ужо некалькі месяцаў падрад жаночая комсамольска-маладзёжная змена Соні Балоцька з мінскага хлебазавода «Аўтамат» утрымлівае ўнутрызаводскі пераходны Чырвоны сцяг, нікому не здае прышынства, заваяванага сваёй сумленнай, самаадданай працай.

Аб гэтай змене і старыя бывалыя хлебапёкі гавораць:

— Малайцы, дзяўчаты, умеюць хлеб пячы. Ды і камандзір у іх добры, ведае сваю справу, мае падыход да людзей, умее ў час падказаць што і як трэба зрабіць.

...Калі Чырвоная Армія вызваліла ад нямецкіх акупантаў нашу сталіцу, — з глыбокага савецкага тылу, з навакольных вёсак і лясоў на завод пачалі вяртацца рабочыя, у большасці сваёй жанчыны. Сярод іх была і Соня Балоцька. Маленькі ў той час, але дружны і згуртаваны калектыў адразу ж энергічна ўзяўся за справу. Людзі, якія ўжо даўно сумавалі па свабоднай працы, не лічыліся ні з чым — ні з сілай сваёй, ні з часам. Задача была зразумела для кожнага: у самы кароткі тэрмін трэба было вярнуць прадпрыемства да жыцця, пачаць выпуск прадукцыі, неабходнай насельніцтву, воінам гераічнай Чырвонай Арміі. У гэты перыяд якраз і нарадзілася ў Соні Балоцька ідэя аб стварэнні жаночай комсамольска-маладзёжнай змены, такой змены, якая-б служыла ўзорам для ўсіх.

Соня актыўна ўзялася за ажыццяўленне сваёй мары. Ёй прышлі на дапамогу дырэцыя, партыйная і комсамольская арганізацыі. Вестка аб стварэнні жаночай комсамольска-маладзёжнай змены хутка абляцела ўвесь завод. Дзяўчаты ішлі да дырэктара, прасілі залічыць іх у гэты жаночы маладзёжны калектыў. Прышлі і Марыя Галенчык, Соня

Шымановіч, Марыя Ляшновіч і многія іншыя. Тады-ж адбылася першая вытворчая нарада.

— Дзяўчаты, — гаварыла Соня Балоцька, — Чырвоная Армія выратавала нас ад рабства і катаргі. Мы павінны аддзякаваць яе. Зробім-жа сваю змену перадавой. Будзем даваць прадукцыю толькі высокай якасці. Гэта і будзе нашым лепшым адказам роднай Чырвонай Арміі, вялікаму Сталіну, якія вярнулі нам шчасце.

Яе гораха падтрымалі ўсе. Пачаліся дні напружанай стаханаўскай працы. А работы было сапраўды многа. Некаторыя прышлі ўпершыню на прадпрыемства, многія раней ніколі не былі на складаных працэсах. Трэба было дапамагчы навічкам асвоіць справу, кожную работніцу паставіць на сваё месца.

Надзежда Ковель пачала адставаць у рабоце, — гэта не прайшло міма Соні Балоцька. Яна даручыла ёй іншую работу. Калі і тут яна не справілася, другую, трэцюю... Агульнымі намаганнямі ўсёй змены дапамаглі Ковель выйсці ў лідэра перадавых. Працуючы зараз памочнікам цестамера, Надзежда з'яўляецца лепшай стаханаўкай, дае добра-якасную прадукцыю.

У змене няма невыконваючых нормаў. Цяжка нават сказаць, хто працуе лепш, хто горш. Комсамолка Марыя Ляшновіч — двухсотніца, абслугоўвае дзве печы. Соня Шымановіч — апракідчык цеста. Гэта яна робіць бездакорна. Нядаўна сапсаваўся апракідвальнік. Шымановіч уручную апракідвала цеста і выдатна справілася з работай.

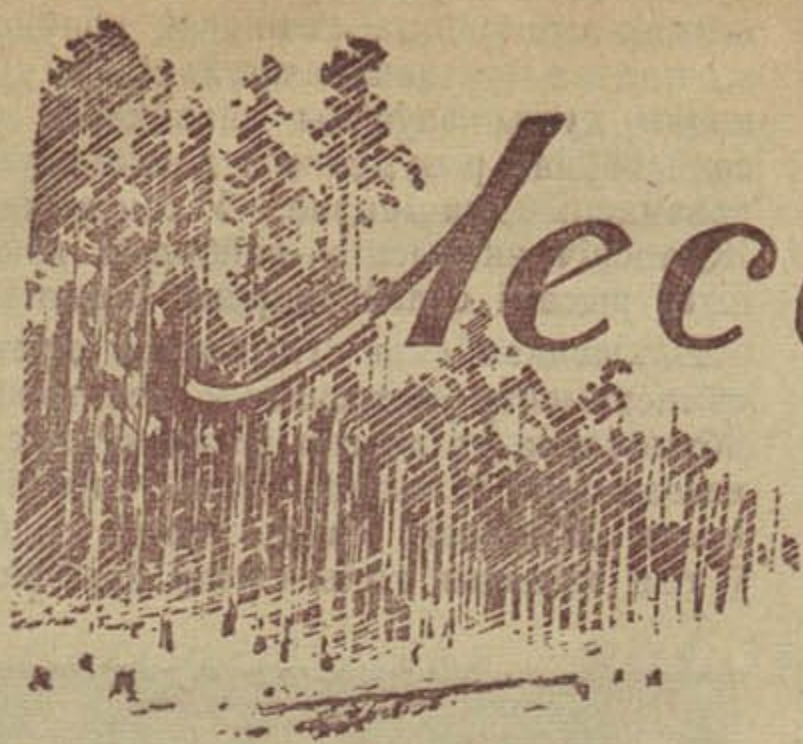
Многае ў якасці хлеба залежыць і ад дрожджавара. Гэтую работу выконвае Марыя Галенчык. Лепш яе ніхто не ўмее прыгатаваць дрожджы. Марыя паспявае выканаць і сваю асноўную работу і яшчэ дапамагчы таварышкам.

Змена Соні Балоцька з'яўляецца ініцыятарам усіх добрых пачынанняў. Тут, як і ва ўсім калектыве завода, стала ўжо добрай традыцыяй — кожную знамянальную дату адзначаць новымі вытворчымі перамогамі. Па ініцыятыве дзяўчат на заводзе пачалася стаханаўская вахта ў чэсць выбараў у Вярхоўны Совет СССР. Яны абавязаліся выпякаць за змену 36 тон высока-якаснага хлеба пры плане 33. Дзяўчаты аказаліся вернымі свайму слову.

Стаханаўская дэкада ў чэсць выбараў у Вярхоўны Совет СССР дала выдатныя вынікі — на 116,6 процанта быў выканан дэкадны план. Палепшылі сваю

Лепшыя стаханаўкі змены (злева направа) Галенчык Марыя, Цярэшкіна Ольга і начальнік змены Балоцька.

Лесарубы

Дзьмуў моцны вецер. Трашчэлі дрэвы ад марозу. Па вузенькай лясной сцежцы ішло шэсць дзяўчат, шэсць, як завуць іх тут, нералучных сябровак. Гэта лесарубы з брыгады Ольгі Лаўрыненка.

Надвор'е зусім не спрыяла паспяховай рабоце. Але гэта не стрымлівала дзяўчат. Не глядзячы ні на што, яны ішлі. На суседняй дзялянцы павінна была працаваць другая жаночая брыгада лесарубаў, якую ўзначальвае Анастасія Фаенка. Жанчыны саборнічаюць паміж сабой. І не выйці ў час, няхай нават і дазваляецца гэта зрабіць у дрэннае надвор'е значыць адстаць, недадаць краіне дзесяткі кубаметраў руднічнай стойкі і крапaju аднаўляемай народнай гаспадарцы.

Брыгады даўно саборнічаюць паміж сабой. Яны маюць нават сваю гісторыю. Яшчэ тады, калі Магілёўшчына толькі была ачышчана ад нямецкіх захопнікаў і фронт прасунуўся на захад, першымі ў Беларусі былі створаны гэтыя брыгады жанчын-лесарубаў. Гэта яны далі першыя кубаметры высокакаснай драўніны новабудульям і шахтам Данбаса.

З той пары бесперапынна жанчыны рубяць лес. Праца іх нялёгкая. Але яны не адстаюць ад мужчын. Ды і не толькі не адстаюць, а вось ужо доўгі час трымаюць прашынства ва

ўсесаюзным і рэспубліканскім саборніцтве маладых лесарубаў.

У пачатку на першым месцы была брыгада Анастасіі Фаенка. А ў трэцім квартале мінулага года брыгада Ольгі Лаўрыненка перагнала яе, заваявала пераходны Чырвоны сцяг Наркомлеса СССР і ЦК ВЛКСМ. Уступіўшы ёй прашынства ва ўсесаюзным сацыялістычным саборніцтве, брыгада Фаенка ўсё-ж не здала рэспубліканскага прашынства.

Жанчыны выдатна рубяць лес. Працуючы на самых рознастайных пародах, яны не ведаюць дзён, калі-б не была выканана норма.

— Мы правільна расставілі людзей,—гаворыць Ольга Лаўрыненка. Кожную жанчыну замацавалі за пэўным працэсам. Адны рубяць лес, другія раскрыжоўваюць яго, трэція ачышчаюць ад галля. Інструмент рыхтуем задоўга да пачатку работы. Пакуль мы прыдзем на дзялянку, ён ужо наточаны. Тут-жа ў лесе арганізавана гарачае харчаванне. Ні адной хвіліны не трацім мы дарэмна. Аднак на дасягнутым мы не спынімся. Вялікія аднаўленчыя работы разгорнуцца ў нашай рэспубліцы ў чацвертай пяцігодцы. Хуткімі тэмпамі будзе ісці новае будаўніцтва. Значыць, патрэбен лес. Вось чаму мы і ставім сваёй задачай—працаваць яшчэ лепш, каб усё больш і больш даваць краіне лесу.

І. СМІРНОВА

работу ўсе звенні. Яшчэ чысцей стала ў цэхах, лепшай стала якасць. Дзяўчаты падрыхтавалі дастойны падарунак Першай Сесіі Вярхоўнага Савета СССР. Ліквідаван быў брак, выпушчана 33 тоны прадукцыі звыш плана, зэканомлена значная колькасць мукі.

Калектыў завода ва ўсесаюзным сацыялістычным саборніцтве заваяваў прашынства. Яму прысуджан пераходны Чырвоны сцяг ВЦСПС і Міністэрства харчовай прамысловасці СССР. У гэтым вялікая заслуга і змены Соні Балоцька. Гэта яны—скромныя, працавітыя беларускія дзяўчаты—дапамаглі заводу стаць у лік перадавых.

Лесарубы (злева направа) Кажэўнікава Г. М., Сіваева Т. І., Базылёва М. Р. і брыгадзір Лаўрыненка О. Я.

Народная артыстка

Е. РАМАНОВІЧ

У народнай артысткі БССР Ірыны Ждановіч вялікі акторскі талент. Каля 30 год яна правяла на сцэне, пачаўшы выступаць разам з бацькамі-акторамі яшчэ зусім маленькай дзяўчынкай.

Сцэна, акторскае майстэрства заўсёды прыцягвалі яе ўвагу, зрабіліся мараю ў яе жыцці. Але да таго часу, пакуль Ірына Ждановіч стала вядомай актрысай Беларускага Дзяржаўнага тэатра, узнагароджанай савецкім урадам ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцягу, шмат гадоў пайшло на ўдасканаленне ёю свайго прыроднага таленту, на авалодванне сцэнічнай тэхнік і агульнай культурай.

Пачаўшы сваю акторскую дзейнасць выкананнем ролі Данілі ў драме Янкі Купалы «Раскіданае гняздо» на сцэне 1-га Беларускага Таварыства ў Мінску ў 1917 годзе, Ірына Ждановіч у дні 25-гадовага юбілею Беларускага Дзяржаўнага ордэна Працоўнага Чырвонага Сцягу драматычнага тэатра імені Янкі Купалы, вядучай актрысай якога яна з'яўляецца, выступала ў ролі Джульеты ў сусветнай трагедыі В. Шэкспіра «Ромэо і Джульета».

Шлях ад Данілі да Джульеты—гэта выдатны шлях, шлях настойлівых творчых шуканняў і выпрабаванняў сябе ў розных вобразах на розным літаратурным матэрыяле. Акторская праца над стварэннем сцэнічнага вобразу,— гэта вельмі складаны і своеасаблівы працэс. Актор сам—і матэрыял, і інструмент. З самога сябе, як з гнуткага пластыліну, ён дома і на рэпетыцыях у тэатры лепіць эскізы таго мастацкага вобразу, які ў канчатковай форме адальцеца ў пэўны вобраз на сцэне.

Ірына Ждановіч стварыла цэлую галерэю жаночых вобразаў. Сярод іх Вера ў «Апошніх» М. Горкага; Марылька ў «Бацькаўшчыне» К. Чорнага; Машанька ў п'есе гэтай жа назвы А. Афінагенава; Насця ў «Пагібелі воўка» Э. Самуілёнка; Дыяна ў камедыі Лопэ-дэ-Вега «Сабака на сене»; Людміла ў «Познім каханні» А. Астроўскага; Даларэс у «Фландрыі» В. Сарду; Майка ў «Платоне Крэчапе» А. Карнейчука; Мурка ў «Лініі агню» Н. Нікіціна; Маша ў «Капітанскай дачцы» па А. Пушкіну і шмат іншых.

Што вызначае яе выкананне ва ўсіх гэтых вобразах? Перш за ўсё, гэта глыбокае разуменне сутнасці кожнага з іх, шчырае хваляванне за іх сцэнічны лёс, уменне ўвайсці ў вобраз настолькі, што актрыса поўнасьцю жыве жыццём свайго героя на сцэне, што робіць ігру выключна праўдзівай, а адсюль і глыбока хваляючай глядача. Слухаючы і гледзячы Веру ў «Апошніх» або Людмілу ў «Познім каханні», забываеш, што знаходзішся ў тэатры, мімаволі трапляеш у свет іх адчуванняў і ра-

дуешся або гаруеш разам з імі. Тут праўда жыцця становіцца сцэнічнай праўдай, а сіла мастацтва—усепакараючай сілай. Драма жаночай душы заўсёды знаходзіць у актрысе сваё поўнае разуменне і дасканалую адлюстраванасць на сцэне. У сэнсе жанру Ірына Ждановіч актрыса з найбольш ярка выяўленымі рысамі сваёй творчай індывідуальнасці.

Выключная сіла глыбокага драматычнага тэмпераменту актрысы ў некаторай ступені абумоўлена яе досыць цяжкімі ўласнымі перажываннямі ў жыцці. Рана страціўшы маці, Ірына Ждановіч сама, сваімі слабымі яшчэ ў тыя дзіцячыя годы сіламі прабівала дарогу

І. Ждановіч у ролі Дыяны ў камедыі Лопэ-дэ-Вега «Сабака на сене».

ў жыццё, і калі-б не савецкая ўлада, якая адкрыла ёй шлях на сцэну і стварыла ўмовы для працы і творчага развіцця, невядома, які-б лёс чакаў маладую таленавітую, асірацеўшую дзяўчыну.

Ірына Ждановіч не толькі выдатная актрыса, яна і актывістка, добрая гаспадыня, пашчотная маці. Яе працоўны дзень увесь запоўнены самай рознастайнай дзейнасцю. Пачынаецца гэты дзень рана: трэба выправіць дачку ў школу, прыгатаваць ёй снеданне, агледзець вопратку, праверыць выкананне школьных заданняў, і іншыя клопаты па хатняй гаспадарцы.

Дома ў народнай артысткі можна заўважыць шмат цікавых рэчаў, зробленых яе рукамі. Гэта розныя вышываныя сурвэткі і фіраначкі, дыванныя пухавікі і абажурчыкі, якія

надаюць пакоям тую прыгожасць і ўтульнасць, што характарызуюць добрую гаспадыню. Сярод рэчаў хатняга ўжытку і ўпрыгожання вашу ўвагу прыцягваюць невялічкія мастацкі выкананыя статуэткі: гэта разьбярская работа самой Ірыны Ждановіч, памятка аб Нарыме. У часе гастрольнага падарожжа Беларускага Дзяржаўнага драматычнага тэатра ў гэтым далёкім, цікавым і багатым краі, Ірына Ждановіч у доўгія вольныя часы, седзячы на палубе парахода, вырэзвала з нарымскай кары звычайным сцізорыкам невялічкія статуэткі, якія напаміналі ёй аб гарача любімай, пакут-

ваўшай у той час пад нямецкім нашэсцем, бацькаўшчыне, аб роднай Беларусі.

Вярнуўшыся ў Мінск з далёкай эвакуацыі, яна прывезла зробленыя ёю сібірскія сувеніры, як памяць аб далёкім таежным, але прытульным краі і яго людзях.

...Акторскі дзень заканчваецца позна, каля першай гадзіны ночы. Актрыса варочаецца дадому. Спакойна спіць дачка, мякка гарыць электрычнае святло, прыглушанае матавым абажурам. І думкі ляцяць у будучыню, у новыя ролі, новыя вобразы...

На выстаўцы работ жанчын-мастакоў

М. МІХАЙЛАВА

Лепшыя работы беларускіх жанчын-мастакоў не ўпершыню паказваюцца шырокаму гледачу. Але апошняя выстаўка, прысвечаная Міжнароднаму жаночаму дню, якая адкрылася ў залах Дзяржаўнай карціннай галерэі, прыцягвае асаблівую ўвагу. У работах, якія прадстаўлены на гэтай выстаўцы, найбольш ярка паказан талент і творчая спеласць мастакоў.

Шэсць мастацкіх работ, розных па характару, прадставіла мастак Н. Галоўчанка. Яе эцюд «На рацэ» раскрывае перад гледачом родны, так добра знаёмы беларускі пейзаж. Шырокая з адлогімі берагамі Бярэзіна спакойна імчыць свае воды. На прэдным плане група сялянскіх дзяўчат, якія пераходзяць берагу палосчыць бялізну. Прыстань і падплываючы паром. Удалечыні, дзе блакітнае неба зліваецца з зеленаватымі абрысамі ніў і палёў, відаць паселішча. Карціна перадае гледачу тонкае, лірычнае адчуванне прыроды.

У работах мастака-партызанкі С. Лі з непаддзельнай шчырасцю пераданы сцэны з партызанскага жыцця. Вось некалькі яе эцюдаў: «Партызанская кухня» — гэта жывы, хваляючы малюнак, які адлюстроўвае толькі частачку суровага партызанскага быту; «Вясна», дыханне якой паказана ў бурным патоку прабіўшагася скрозь рыхлы снег ручая, у яшчэ аголеных дрэвах і кустарніках. А калі глядзіш на эцюд «Перад дажджом», то сапраўды адчуваеш гэты стан прыроды, так удала пераданы мастаком.

Асаблівую ўвагу звяртаюць на сябе работы мастака Раісы Кудрэвіч. Яе «Нацюрморты», «Партрэт хлопчыка», «Перад выхадам» і іншыя — цудоўныя па колеру і кампазіцыі, па майстэрству выканання. Гэта малюнкi, аснованыя на мастацкім успрыманні натуры. Гэта не халодная натуралістычная канстатацыя, а глыбока асэнсаваныя, рэалістычныя і цёпла пераданыя мастаком успрыманні рэчаіснасці.

Вялікая Айчынная вайна, нямецкае нашэсце на беларускую зямлю пакінулі многа слядоў — палі нядаўніх вялікіх бітваў, разваліны гарадоў, папалішчы сёл і мястэчак. І гэ-

тая тэма знайшла сваё шырокае адлюстраванне ў эцюдах мастака Марыі Берковіч. «Руіны Вішэбска», «Зямлянка», «Месцы нядаўніх баёў» — работы, прыемныя па колеру і ўдалыя па кампазіцыі. Цікавыя работы мастакоў Ізвергінай, Варвановіч, Маеўскай, Шымановіч, Паслаўскай, Дзядок і іншых.

На выстаўцы прадстаўлены работы не толькі мастакоў-прафесіяналаў. Спецыяльным раздзелам экспаніраваны работы мастакоў-прыкладніц Мікульчык, Ступінай, Гадзіцкай; як цікавы фальклорны матэрыял — пасцілка — работа майстра-ткачыні Марыі Андрэеўны Ліпай.

У вышыўках і тканінах, у пляценні ярка і маляўніча пераданы найбольш складаныя формы нацыянальнага арнамента.

Рэспубліканская выстаўка работ мастакоў — з'ява радасная. Яна ўнесла новы ўклад у скарбніцу выяўленчага і прыкладнога мастацтва нашай рэспублікі, паказала шырокаму гледачу ўсё лепшае, што зроблена і што твораць беларускія жанчыны-мастакі.

С. Лі за работай над карцінай «Партызаны ў вёсцы».

Вернутае

Хор развучваў новыя песні. Баявая партызанская змянілася піонерскай. Дзяўчынкі пелі стройна і зладжана. Гледзячы на блеск іх вачэй, натхнёныя твары, слухаючы іх, не хацелася верыць, што кожная з гэтых дзяўчынак перанесла сваё вялікае гора, глыбока запанаўнае ў іх светлыя дзіцячыя душы.

... Гэта было ў Мінску 7 лістапада 1941 года. Немцы сатналі вялікую колькасць людзей і прымушлі іх ісці ў ямы. Сярод іх была дзесяцігадовая Марыема Галімава. Спалоханая, яна разам з брацікамі прыціскалася да мацеры. Мамачка, навошта гэтыя ямы?... Раздаўся стрэл. Маці загінула ўша... Немцам гэтага было мала. Ударам прыклада яны забілі васьмігадовага браціка Леаніда. Голасна заплакаў пяцігадовы Гарык. Немец з усёй сілы штурхнуў яго нагой. Гарык наваліўся. З носа і вуснаў яго пацякла кроў. Марыема кінулася да брата, але падняць яго не талі. Другі немец ударыў хлопчыка прыкладам па галаве і яго яшчэ жывога кінулі ў свежую магілу.

... У Мілы Шчарбакавай маці была партызанкай. Аднойчы яна сказала дачцы: «Міла, неабходна дапамагаць партызанам. Будзь асіярожнай. Я ведаю, што, калі спатрэбіцца, ты будзеш маўчаць». І маленькая Міла выконвала даручэнні атрады—то медыкаменты, то літаратуру перанясе. Немцы схавалі яе маці і Міла назаўсёды яе страціла.

... Разам з маткаю ў партызанскім атрадзе жыла і Ніна Мацыеўская. У адным з баёў на вачах у дзяўчынкі маці загінула, а Ніна была цяжка ранена.

Ва ўсіх гэтых дзяцей немцы хацелі адабраць самае дарагое ў жыцці чалавека—дзяцінства.

«Но годы неволи из детской груди
Веру в победу не унесли.

Мы знали: и счастье, и детство придут,

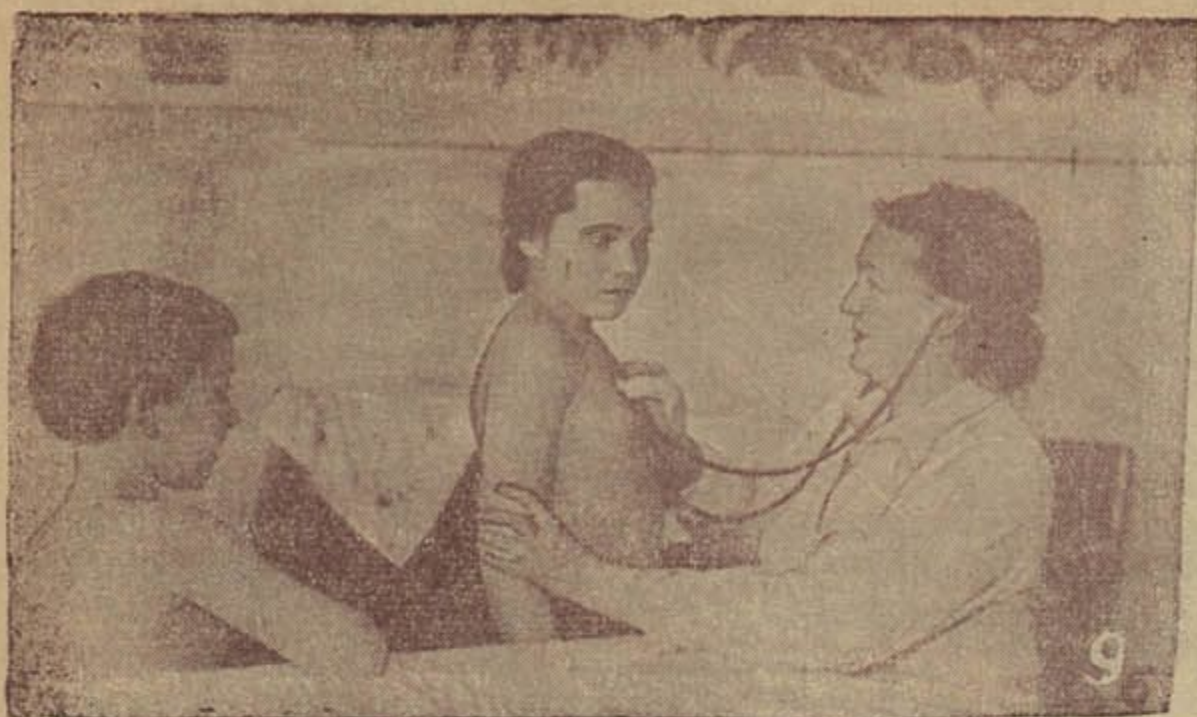
Их Сталин и Армия нам принесут».

Так піша ў сваім вершы адзінаццацігадовая Ніна Чубакова. Ці можна лепш за гэта што-небудзь сказаць? Так. Выхаванкам дзіцячага дома краіна наша вярнула дзяцінства! Цяпер яны выдатныя дзяўчынкі: здаровыя, вясёлыя, працаздольныя. А гэта далася не адразу.

Дзіцячы дом знаходзіцца ў прыгожым будынку. Яго прышлося капітальна рамантаваць. Неханала рабочых, матэрыялаў. Актывісткі з жаночага савета дапамагалі дастаць будматэрыялы. Многіх рабочых замянілі работнікі дома і старэйшыя дзяўчынкі.

У спальных пакоях, сталаўны, залах выключная чыстата. Яе падтрымліваюць самі дзяўчынкі. Любімы іх занятак—рукадэле. Вышытыя дарожкі, карціны, пано, фіранкі, абрусы ствараюць асаблівую ўтульнасць. Усё гэта зрёт-

дзяцінства

лена рукамі дзяцей у мастацкай майстэрні дома, якой кіруе выдатны майстар сваёй справы Ангеліна Радзёнаўна Кашнікава.

Дзяўчынкі самі абслугоўваюць сябе, уваходзячы ў склад брыгад па кухні, сталоўцы, па догляду за жывёлай, у спальных пакоях.

Усё гэта не перашкаджае галоўнаму—добрай вучобе. Большасць дзяцей вучыцца на пяцёркі і чатывёркі.

У дзіцячым доме добра зладжаны калектыву работнікаў. Дырэктар Сіма Маркаўна Найдовіч у мінулым сама выхаванка дзіцячага дома, загадчыца навучальнай часткі Анна Аронаўна Шэхтман, кіраўніца Наталія Іванаўна Коржава, повар Анна Андрэеўна Маркоўская і ўсе астатнія многа і напружана працуюць, стараючыся ўсімі сіламі замяніць дзецям бацькоў.

З гонарам раскажваюць яны, што дзеці ў іх маюць вельмі добры выгляд, добра апрануты, што 1-я дзяўчынак вучацца ў музычнай школе, 3-я—у харэаграфічным вучылішчы, што на праглядзе мастацкай самадзейнасці дзіцячых дамоў ім было прысуджана адно з першых месцаў на рэспубліцы, што ў доме наладжана піонерская работа, што дзеці самі выпускаюць ілюстраваны літаратурны журнал.

У нас не павінна быць сірот! На прыкладзе 7-га дзіцячага дома горада Мінска мы бачым, як на справе гэта ажыццяўляецца. Велізарныя сродкі адпускае дзяржава на выхаванне асірацеўшых дзяцей. Вялікія клопаты праяўляе аб іх большэвіцкая партыя. За 1945 год на ўтрыманне аднаго гэтага дома, у якім знаходзіцца 125 дзяцей, выдаткавана 543.960 рублёў. Гэта апрача дапамогі падшэфных калгасаў, воінскай часці.

Краіна наша, савецкія людзі, вялікі Сталін робяць усё, каб у нас не было сірот.

М. ВЛАДЗІМІРАВА.

На здымках: У дзіцячым доме № 7 г. Мінска. 1. Да дзяцей прыйшлі жанчыны-актывісткі тт. Ганенка і Фадзеева. Яны назіраюць за рукадзеллем. 2. Пасля вучобы. Старэйшыя дзяўчынкі за работай у кравецкай майстэрні. 3. Дырэктар С. М. Найдовіч чытае дзецям апавяданне. 4. Дзяўчынкі прыбіраюць спальны пакой. 5. За абедам. 6. Выхаванкі ідуць са школы. 7. Сёстры Тамара, Леанора, Дола, Зора Жукоўскія—круглыя сіроты. Яны выхоўваюцца ў дзіцячым доме. 8. Валя Казлова спявае пад акампанімент Эмы Іванушэнкавай. 9. Дзеці на медаглядзе ва ўрача тав. Малкінай. 10. На занятках танцавальнага гуртка.

О. СІМАНОВА

Валя спынілася перадыхнуць. Ссунуўшы на шыю белую касынку, прыслухалася. Стаяла цішыня летняга гарачага дня. Дзесьці вельмі далёка чуліся глухія выбухі. На шырокай пустынной дарозе валялася папсаваная снарадам гармата, а побач з ёю—спалены нямецкі танк.

Валя агледзелася.

— Ніводнай хаткі мязотнікі не пакінулі,—уздыхнула яна гледзячы на чорныя абгарэўшыя коміны, якія ўзвышаліся сярод зелены.

Нядаўна тут, па дарозе, ішлі варожыя машыны, рухалася пяхота. Партизаны ўзарвалі мост, а праходзіўшую міма калону аўтамашын і танкаў закідалі гранатамі і бутэлькамі з гаручым. На другі дзень карны атрад гітлераўцаў спаліў углыб на кілометр ад дарогі ўсе дамы і пабудовы, а насельніцтва ўгнаў у ненавісную Германію.

Дзяўчына павярнула на сцежку, якая ўзнімалася на невялікі ўзгорак, заросшы маладым беразняком. Удалечыні відаць была вёска.

— Мабыць тут, — рашыла Валя і накіравалася туды.

Дарогу ёй перагарадзіў вартавы.

— Куды ідзеш?

— Да партизан.

— Чаго?

— Трэба.

Валю правялі ў штаб. Высокі, стройны камандзір атрада Васіль Грыгор'евіч, усміхаючыся аднымі вачыма, запытаў:

— Што скажаш, дзяўчына?

— Я живу ў тым-жа Чашніцкім раёне. Сэрца ў мяне баліць. Не магу глядзець, як немцы бясчынствуюць. Дайце мне кулямёт, буду разам з вамі ваяваць.

Камандзір усміхнуўся.

— А ты ведаеш, што значыць быць у партизанскім атрадзе кулямётчыкам? Гэта самыя лепшыя, самыя сільныя, самыя моцныя і бясстрашныя рэбяты.

— Я здолею быць такой, адказала Валя.

Камандзір глянуў на дужую, шырокаплечую дзяўчыну, на яе адкрыты загарэлы твар і запытаў:

— Як зваць цябе?

— Валенціна Шляхцічава.

За акном пачуўся конскі тупат.

— Камбрыг прыехаў, — далажыў ардынарац.

Шумна прывітаўшыся, увайшоў камандзір партызанскай брыгады Аляксей Фёдаравіч Данукалаў. Гэта быў чалавек сярэдняга росту, цёмнавалосы, вусаты. На ім быў цёмназялёны армейскі фрэнч з маўзерам — адзіная зброя, якую ён насіў, ніколі не расстаючыся з ёю. Хуткім позіткам карых вачэй ён акінуў пакой.

— А ты хто?—раптам запытаў ён Валю... Прадаўжаючы сядзець, дзяўчына не заўважыла, што ўсе прысутныя ў пакоі, вітаючы камбрыга, усталі.

— Я да вас,—паднялася яна,—хачу быць кулямётчыцай.

Доўга гутарыў камбрыг з Валей. А ўвечары, ад'язджаючы, сказаў камандзіру.

— Дзяўчыну ў атрад вазьмі.

Валю назначылі ў разведку. Ведаючы добра Чашніцкі раён, Віцебскай абласці, яна выдатна выконвала заданні камандавання, дастаючы каштоўныя звесткі. У вольны час яе часта бачылі ля кулямёта Дзегцярова. Дзяўчына ўпорна дамагалася намечанай мэты.

Яе правялі ў роту другім нумарам. Валя пачала хадзіць на баявыя аперацыі. Яна здзіўляла партизан сваёй сілай, энергіяй, настойлівасцю і смеласцю. Адночы ў баі быў ранен кулямётчык. Дзяўчына тут-жа замяніла раненага і больш з кулямётам не расставалася.

Неўзабаве ціхім ясным вечарам яе выклікаў камандзір.

— Заўтра атраду прадстаіць гарачая справа—сказаў ён,—поспех залежыць ад нашай адвагі і бясстрашнасці. Падумай! Справішся,—ідзі, не—кулямёт перадай першаму нумару.

— Я нікому не перадам кулямёт,—успыхнула Валя.

Раніцай каля вёскі Мядзведзі, недалёка ад раённага цэнтру Бешанковічы, у густым кустарніку атрад чакаў ворага. У гэтыя дні нем-

цы на машынах падкідвалі к Віцебску пяхоту, боепрыпасы, гарматы. Па дарозе ўвесь час снавалі веласіпедысты, праходзілі невялікія групы нямецкіх салдат. З нянавісцю праводзілі партызаны кожнага праходзячага фрыца, мацней сціскалі ў руках зброю. Але страляць загаду не было. Чакалі вялікую калону аўтамашын.

Было вырашана прапусціць варожую калону ў глыб партызанскай засады, а потым сціснуць яе ў цісках кулямётнага агню. Непрыплывасць партызан усё ўзрастала. Але вось усе пачулі гул матораў. Вялікія, крытыя зеленаватым брэзентам, варожыя машыны параўняліся з засадамі. Іх было больш дваццаці.

Сігналам «адкрыць агонь» з'явіўся трапны выстрал у цыстэрну з бензінам з супроцьтанкавага ружжа. Пасля яго ў суцэльны трэск зліліся кулямётныя і аўтаматныя чаргі. Вось ужо чорны густы дым узнімаецца над дарогай. Гараць цыстэрны з бензінам, гараць аўтамашыны. Схаваўшыся ў кювет на другім баку дарогі, немцы адкрылі па засадзе ўраганны агонь.

Кулямётны разлік Валі знаходзіўся ў цэнтры размяшчэння засады. Пляцень ля бальшака служыў для яе маскіроўкай. Дзяўчына бачыла, як ад чаргі яе кулямёта ўжо гарэла трэцяя машына. «Гэта вам, гады, за ўсё: за спаленыя сёлы, за загубленыя жыцці»,—думала яна.

Немцы засеклі месца размяшчэння вальнага кулямёта і накіравалі па ім інтэнсіўны агонь. Валя не разгубілася. Трапнымі дакладнымі чаргамі яна падавіла агонь гітлераў-

цаў. Але вось у яе скончыліся патроны. Валя аглянулася. Паднесці іх не было каму. Абодва другія нумары ляжалі на траве: першы быў забіты, другі—ранены. Дзяўчына падпаўзла да раненага.

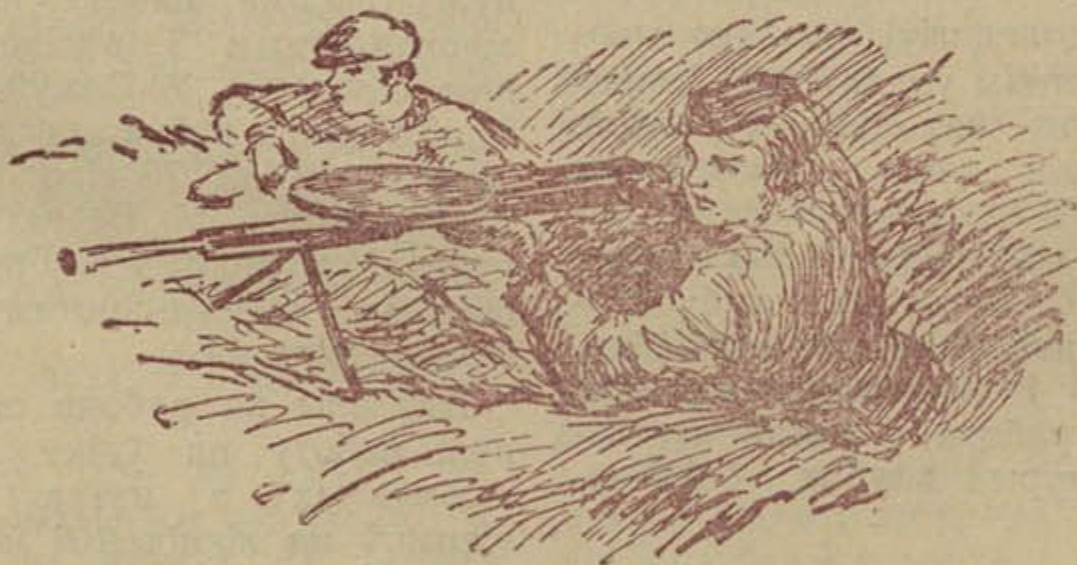
— Зараз дапамагу,—прашаптала яна і, перапаўзаючы з месца на месца, выцягнула з-пад варожага агню раненага таварыша.

Сама зараз-жа вярнулася з патронамі на сваё месца.

Увечары ў штаб партызанскага руху Беларусі была паслана наступная радыёграма: «Атрадамі брыгады на шасе Віцебск—Бешанковічы была зроблена засада і налёт на аўтакалону ў колькасці 30 аўтамашын з грузам і жывой сілай. Знішчана 9 аўтамашын і 3 цыстэрны з гаручым. Забіта і ранена больш 50 нямецкіх салдат і афіцэраў. У ліку партызан, праявіўшых мужнасць і адвагу, асабліва вызначылася кулямётчыца атрада № 14 Валенціна Шляхцічава».

Валя пачала карыстацца сярод партызан яшчэ большай павагай і любоўю. Дзе-б яна ні была: у засадзе, пры разгроме варожых гарнізонаў, у дні, калі атрад, трацячы таварышоў, прабіваўся скрозь баявыя парадкі гітлераўцаў,—бясстрашная кулямётчыца была заўсёды наперадзе. Многа раз пад агнём нямецкіх кулямётаў яна дапамагала раненым таварышам. Зрабіўшы перавязку, дзяўчына лёгка брала на плячо кулямёт і ішла ўперад знішчаць ненавіснага ворага.

Так можна змагалася за Радзіму савецкая патрыётка, верная дачка беларускага народа—баявая партызанка Валенціна Шляхцічава.

Шырэй разгорнем работу сярод жанчын заходніх абласцей БССР!

А. КОРЗУН

Па рашэнню Цэнтральнага Камітэта Усеаюзнай Комуністычнай партыі большавікоў у абкомах, гаркомах, райкомах заходніх абласцей Беларускай ССР створаны аддзелы па рабоце сярод жанчын. Гэтае рашэнне выклікана неабходнасцю хутчэйшай ліквідацыі палітычнай і культурнай адсталасці жанчын заходніх абласцей Беларусі, адсталасці, якая абумоўлена склаўшыміся раней гістарычнымі акалічнасцямі.

На працягу доўгага часу насельніцтва заходніх абласцей Беларусі знаходзілася

пад ярмом польскіх памешчыкаў і капіталістаў. Тагочасны польскі ўрад праводзіў палітыку нацыянальнага і соцыяльнага прыгнёту беларусаў. 78 процантаў беларускага насельніцтва займалася сельскай гаспадаркай, але большасць сялян былі малазямельныя беднякі і батракі, таму што зямля знаходзілася ў руках памешчыкаў, кулакоў і асаднікаў. 60—70 процантаў беларускага насельніцтва было непісьменным. Яшчэ больш непісьменных было сярод жанчын.

У вёсках не было неабходнай медычнай

дапамогі. Хвароба і смяротнасць дзяцей была звычайнай з'явай.

Аб мінулым жыцці сялянка вёскі Прыборава, Дамачэўскага раёна, Брэсцкай абласці, гаворыць:

«Дрэнна нам жылося пры панскай Польшчы. У школах вучылі толькі на польскай мове, з намі ніхто не хацеў гутарыць па-беларуску і мы павінны былі гаварыць на польскай мове. Магазіны ламаліся ад тавараў, але мы іх не куплялі, бо не было за што купляць. Мы кожную запалку дзялілі на некалькі частак. Толькі вялікі Сталін вызваліў нас ад такога жыцця, даў нам свабоду і асвятліў шлях да шчаслівага будучага».

У 1939 г. ажыццявіліся мары рабочых і сялян заходніх абласцей Беларусі, адбылося ўз'яднанне ўсёй Беларусі ў адзінай савецкай дзяржаве. Працоўныя атрымалі не толькі палітычныя правы, але і зямлю, фабрыкі, заводы, школы, больніцы, дзіцячыя сады і яслі.

Вераломны напад фашысцкай Германіі на нашу Радзіму і часовая акупацыя немцамі Беларусі схінілі мірную творчую працу беларускага народа. Смерць, шыбеніцы, голад, рабства прынеслі з сабою нямецкія варвары.

Гераічная Чырвоная Армія назаўсёды вызваліла родную Беларусь ад нямецкіх захопнікаў. Беларускі народ зноў зажыў свабодным і шчаслівым жыццём, актыўна працуе па аднаўленню сваёй сацыялістычнай гаспадаркі.

Прайшоў зусім яшчэ невялікі час, але многае ўжо зроблена савецкім урадам для ўзняцця эканомікі і культуры заходніх абласцей. Сяляне зноў атрымалі зямлю. Адноўлены сотні прадпрыемстваў, адкрыта звыш 4 тысяч школ, у якіх навучаецца 500 тысяч школьнікаў, працуюць больніцы, амбулаторыі, дзіцячыя яслі, дзіцячыя сады, радзільныя дамы, дзіцячыя і жаночыя кансультацыі. Разгортваецца работа ў хатах-чытальнях, дамах соцкультуры, клубах, бібліятэках.

Вялікія клопаты праяўляюць партыя і ўрад аб жанчынах. Толькі за IV квартал 1945 года выплачана дзяржаўных дапамог многадзетным і адзінокім мацерам заходніх абласцей БССР 43.370 тыс. рублёў. Бяспраўныя і забітыя ў недалёкім мінулым жанчыны заходніх абласцей актыўна далучаюцца да грамадскага і палітычнага жыцця краіны, што наглядна выявілася ў часе выбараў у Вярхоўны Совет СССР.

З велізарным энтузіязмам, на вялікім палітычным узроўні праходзілі шматлікія сходы жанчын, прысвечаныя выбарам. Выступаўшыя гораха дзякавалі савецкі ўрад і таварыша Сталіна за велізарныя клопаты аб жанчынах.

Сялянка Дзеніскавіцкага сельсовета, Лунінецкага раёна, тав. Карпеня сказала:

«Я многа гадоў пражыла. Жыла пры царскай Расіі, пры Польшчы, пры немцах, але ніколі не было такіх клопатаў аб нас, як пры бацьку Сталіне. Раней мы чулі адно: «Ты баба, твая справа—дзеці і кухня». Цяпер нам дарога адкрыта ўсюды. Мы ганарымся сваёй уладай».

Аддзелы па рабоце сярод жанчын замацоўваюць тую высокую актыўнасць, якая была ў часе выбараў, разгортваюць палітычную і культурна-масавую работу сярод жанчын.

У перыяд падрыхтоўкі да Міжнароднага жаночага дня—8-га сакавіка праведзены тысячы гутарак і дакладаў на тэмы: «Савецкая жанчына ў барацьбе за свабоду і незалежнасць сацыялістычнай Радзімы», «Гераічная праца жанчыны ў дні Вялікай Айчыннай вайны», «Роля жанчыны ў кіраўніцтве дзяржавай» і г. д.

Праведзеная палітычная работа выклікала вялікі вытворчы ўздым. Сялянка Дунілавіцкага раёна, Полацкай абласці, Агрыпіна Барысёнак, матка 8 дзяцей, нарубіла 84 кубаметры дроў, намнога перавыканаўшы норму.

Дзяўчаты вёскі Дубло, Свідзельскага раёна, Гродненскай абласці, Надзежда Таланец і Валенціна Дзідэлька да адкрыцця Сесіі Вярхоўнага Совета СССР звыш плана нарыхтавалі 20 кубаметраў будаўнічага матэрыялу. Такіх прыкладаў многа.

Аддзелы па рабоце сярод жанчын разгарнулі таксама работу па аказанню дапамогі многадзетным і адзінокім мацерам і дзецям сіротам. У Самуйлавіцкім сельсавеце, Мастоўскага раёна, пасля правядзення адпаведнай работы 76 сірот былі ўзяты на патраніраванне. У Бераставіцкім раёне, Гродненскай абласці, у г. Брэсце і ў радзе іншых гарадах дзецям-сіротам выданы пайкі і грашовая дапамога.

Аддзелы па рабоце сярод жанчын разгарнулі работу па ўліку непісьменных і малапісьменных з мэтай арганізацыі школ і гурткоў па ліквідацыі непісьменнасці і малапісьменнасці. У г. Гродна арганізаван сацыяльна-прававы кабінет, дзе раз у тыдзень дзяжурцы кваліфікаваны юрыст, які дае даведкі жанчынам па юрыдычных пытаннях.

У Брэсцкай і Маладзечненскай абласцях разгорнута вялікая работа па вывучэнню матэрыялаў Сесіі Вярхоўнага Совета СССР і матэрыялаў рэспубліканскай партыйнай нарады па павышэнню ўраджайнасці.

Абапіраючыся на актыўны, аддзелы па рабоце сярод жанчын яшчэ многае павінны зрабіць для ўзняцця палітычнага і культурнага ўзроўню жанчын заходніх абласцей, для іх актыўнага ўдзелу ў выкананні сталінскага пяцігадовага плана аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі.

Мацярынскае

СЭРДЦА

Ю. КОРШ

Прасёлачнай дарогай, вязнучы нагамі ў пуляным снезе, бегла жанчына.

— Мішанька, голуб мой!..—шапталі збялеўшыя, бяскроўныя губы. Твар жанчыны абвастрыўся, дзве глыбокія маршчыны запалі ля рота. Вецер трапаў валасы, якія выбіліся з-пад хусткі, успалена блішчэлі яе вочы.

— Мішанька, дзе ты, родны?

Мішу толькі што споўнілася шаснаццаць год. Высокі і стройны, як маладая бярозка, ён апошні час хадзіў пануры і сутуліў свае яшчэ дзіцячыя плечы. Па парадзе мацеры ён абвязаў галаву старым ручніком. Агаф'я Максімаўна гаварыла: «Трэба хітраваць, сыноч! Прыкідвайся хворым, няшчасным. Тады можа і не крануць...»

... Іх у мацеры—дзесяць. Дзесяці пад сонечным небам Таджыкістана жыве старэйшая дачка Ганна. Змагаюцца на фронце з немцамі і слесар Іван, і нядаўні фабзавучнік, а цяпер снайпер, Федзя. Міша застаўся старэйшым з мужчын у сям'і. А з ёй яшчэ шэсць—Вара, Жорык, Лёня, Валодзя, Тамара і Маня. Апошняя чорнавокай з пухлымі губкамі, як быццам спелыя вішні, дзяўчынцы—два з паловай гады.

Агаф'я Максімаўна хавала Мішу, бо немцы пачалі ўганяць моладзь у Германію. Але не ўбэрагла!

І вось бяжыць Агаф'я Максімаўна, не чуючы холаду, толькі стукае яе мацярынскае сэрца. Воблакі паўзуць па халоднаму небу, а вецер кідае ёй у твар суцэльныя камы снегу.

— Угналі, подлыя крывяпіўцы!—галосіць яна.

Мішу загналі ў лагер, дзе ён сядзеў за калочым дротам пад адкрытым небам. Ім, як калісьці катаржнікам, выстрыглі на галаве адзнакі.

Да дроту лагера прыбегла Голубева.

— Хальт!—спынілі вартавыя немцы жанчыну і патрабавалі пропуск.

А хто дасць яго Агаф'і Максімаўне? Яны навялі аўтаматы на жанчыну. Побач, ля агарожы, ляжалі дзве забітыя жанчыны. Відаць яны таксама ірваліся ў лагер пабачыць сваіх і былі спынены кулямі гітлераўцаў.

Доўга на снегу білася, як раненая птушка, Голубева. Можа тады ў яе, саракагадовай жанчыны, паявіліся ў густых чорных валасах першыя пасмы сівых валасоў. Цьмянымі зрабіліся яе прамяністыя вочы. Яшчэ глыбей запалі маршчыны. Аж позняй ноччу, не пабачыўшы сына, пайшла маці ў лясны пасёлак.

Мішу не вывезлі ў Германію. Спрятны юнак збег з нямецкага лагера, хаваўся пад падлогай хаты.

Увосень 1943 года нашы войскі вызвалілі Гомель і сям'я Голубевых вярнулася ў Касцюкоўку. Маці зберагла ад ворага яшчэ аднаго сына—абаронца Радзімы,—і благаславіла яго на ратныя подзвігі. Міша зараз-жа пайшоў у армію.

* * *

Па перону аднаго з маскоўскіх вакзалаў ішла невысокая жанчына з юнаком у чырвона-армейскай пілотцы. На грудзях яе ў праменнях майскага сонца блішчэў ордэн «Маці-геранія».

— Ну, Мішанька,—гаварыла яна,—прышоў час развітацца. Табе ў адзін бок, а мне ў дзвух. Глядзі, дарагі, не зганьбі роду Голубевых. Вучыся старанна, паважай старэйшых.

— Не турбуйся, мама.

Пасля сканчэння вайны некалькі дзён Міхаіл прабываў дома на пабыўцы. Вырасшыўшы выбраць сабе прафесію воіна пажыццёва, ён цяпер ехаў у Ленінград паступаць у афіцэрскае вучылішча.

Агаф'я Максімаўна праводзіла сына да Масквы. Сама яна сабралася ў госці да Ганны. Там, у далёкай Сярэдняй Азіі, нарадзіўся першы ўнучак.

І вось Голубева ў купэ мяккага вагона поезда Масква—Сталінабад. Электрычнае святло разліта навокал. Мерна пастукваюць колы.

У гэтыя начныя гадзіны паездкі многае перадумала Агаф'я Максімаўна.

* * *

... 1918 год. Ганна—сарамлівая дзяўчынка—рана выйшла замуж за Фядоса Голубева. Нядаўні батрак у маёнтку барона, ён вярнуўся з вайны і працаваў грузчыкам у Бранску. Дзяцей было многа, яна іх любіла. У 1930 годзе Голубевы пераехалі на радзіму ў Касцюкоўку, дзе тады будаваўся на месцы сядзібы барона шклозавод. Фядос Фядосавіч плотнічаў. На будаўніцтве працавала ўся сям'я. Праз завод выйшлі ў жыццё ўсе дзеці. Ганна—гандлёвы работнік, Вара хутка будзе тэхнікам-гідролагам, Іван—былы франтавік, зараз у Будапешце, узнагароджан ордэнам Чырвонай Звязды і многімі медаламі. Міша таксама выходзіць у людзі. Адаў жыццё за іх шчасце снайпер Фёдар. Бацька застаўся жывы, і зноў на заводзе.

— Калі-б раней, да савецкай улады, у нас было столькі дзяцей, думала Агаф'я Максімаўна, ці магла-б я, жонка рабочага, выхаваць і вывесці іх у людзі?! А цяпер многі дзетная маці карыстаецца павагай і пашанай у краіне, дзяржава дапамагае ёй расці дзяцей.

Мацярынскае сэрца поўна гордасці.

Маладая, прывабная дзяўчына нясмела ўзнялася на трыбуну. Сарамліва акінуўшы позіркамі зал, яна пачала, спачатку блытана, ад хвалявання глынаючы словы, а потым больш суладна, расказваць, як яна і яе таварышкі—простыя калгасныя дзяўчаты—сабралі ў мінулым годзе з кожнага гектара па 204 пуды аўса, 192 пуды ячменю, 168 пудоў пшаніцы і 1.920 пудоў бульбы. За перавыкананне плана ўраджайнасці на замацаваным участку ў 10 гектараў іх звяну ў якасці дадатковай аплаты было выдадзена 15 цэнтнераў збожжа і 120 цэнтнераў бульбы.

— Наша звяно выйшла пераможцам у рэспубліканскім соцьялістычным спаборніцтве комсамольска-маладзёжных звенняў,—гаварыла дзяўчына. Мы апярэдзілі звяно Марыі Радчанка з калгаса «Кім». Я спадзяюся, што і надалей мы нікому не ўступім пяршынства...

Дзвесце лепшых звеннявых з калгасаў Палесся, якія прысутнічалі на абласной нарадзе звеннявых, уважліва слухалі дзяўчыну. А яна расказвала, як калгасная комсамольская арганізацыя рэкамендавала яе ў пятую паляводчую брыгаду звеннявой комсамольска-маладзёжнага звяна высокага ўраджаю. Справа для яе была новай, але яна з дапамогаю брыгадзіра і агранома ахвотна ўзялася за арганізацыю звяна і падрыхтоўку яго да сяўбы. У звяно прышлі Марыя Лукашонак, Анна Наўменка, Надзя Пінчук і іншыя. Дзяўчаты пасябравалі з аграномамі райза, куды яны часта заходзілі за кніжкамі па агранаміі. Яны ўважліва прыслухоўваліся да парад старых, спрактыкаваных калгаснікаў.

Зімою на ўласных каровах (бо коней у калгасе было

вельмі мала) вывезлі на ўчастак, які з восені быў зазяблен, 500 тон гною, сабралі многа попелу і птушынага памёту. Загадзя быў прыведзены ў парадак сельскагаспадарчы інвентар, падрыхтавана насенне.

Як толькі з поля сышоў снег і крыху падсохла зямля, звяно прыступіла да баранавання ворыва. Работа ішла выбарачным парадкам. Спачатку баранавалі ўзгоркі, а тым часам падсыхала глеба ў лагчынах. Потым на ўчастку роўна было раскідана ўгнаенне і праведзена ворыва на глыбіню 18—20 сантыметраў.

Сяўба прайшла хутка, пры захаванні ўсіх правілаў агратэхнікі. Калі з'явіліся ўсходы, пачалася падкормка і догляд пасеваў. Работы было многа, але ўсе члены звяна актыўна ў ёй удзельнічалі. Маладыя земляробы не маглі надзівіцца на густую, дружную рунь пасеваў. Праходзячы міма іх участка, пажылыя калгаснікі гаварылі:

— Вось табе і дзяўчаты, які ўраджай на іх участку. Бадай што па сто пудоў збаруць збожжа з гектара...

Ураджай дзяўчаты сабралі значна вышэйшы, чым меркавалі калгаснікі. А якая была радасць, калі яны даведаліся, што іх звяно заваявала пяршынства ў рэспубліцы...

... Уважліва слухаюць звеннявыя гэтыя простыя расказ дзяўчыны. Марыя Сопат гаворыць пра сваю любоў да зямлі, пра нястрымнае жаданне ўзяць ад зямлі ўсё, што яна можа даць.

— Хто яна такая, адкуль, як яе прозвішча? — пытаюць некаторыя.

Ім шэптам адказваюць:

— Гэта-ж Марыя Сопат з калгаса імені Сталіна, Васілевіцкага раёна.

— Малайчына дзяўчына! Нам, некаторым, век пражыўшым, вучыцца ў яе трэба. Бач, як гаворыць, што аграномша...

І калі прадстаўнік з Мінска ўручаў Марыі Сопат заваяваны звяном пераходны Чырвоны сцяг Міністэрства земляробства БССР і ЦК ЛКСМБ, а разам з ім грашовую прэмію па 2.000 рублёў на кожнага члена звяна і асабіста ёй, Марыі, залаты гадзіннік,—зал напоўніўся бурнымі воплескамі.

Гордая і ўсхваляваная яна трымала сцяг і, зноў глынаючы словы, гаварыла, што нікому яе звяно не аддасць гэты сцяг.

* * *

Нядаўна ў калгасе імені Сталіна адбылася праверка гатоўнасці брыгад і звенняў да веснавой сяўбы. У гэты дзень сюды прыехала дэлегацыя з калгаса «Залатая дуброва», з якім спаборнічаюць калгаснікі сельгасарцелі імені Сталіна. Як па камандзе, на пляц арганізавана выехалі ўсе шэсць паляводчых і гародная брыгада.

Звяно Марыі Сопат і цяпер у падрыхтоўцы да сяўбы ідзе першым у калгасе. На свой дзесяцігектарны ўчастак яно вывезла ўжо 250 тон гною, сабрала 15 цэнтнераў попелу, 10 цэнтнераў птушынага памёту, падрыхтавала насенне і інвентар.

— Мы гатовы да выхаду ў поле,—гаворыць Марыя,—і з нецярплівасцю чакаем гэтага дня. Сёлета будзем змагацца за высокі ўраджай не адны, у нас ёсць многа супернікаў. А таму трэба працаваць яшчэ лепш, каб значна перавысіць у гэтым годзе леташні ўраджай.

М. ЛІПЕНСКИ.

Маладыя звеннявыя

Сярод звенняў калгаса «Кім» лепшым з'яўляецца комсамольска-маладзёжнае звяно Марыі Радчанка.

Вясной мінулага года звяно Марыі, якое складалася з шасці дзяўчат, абавязалася атрымаць з свайго ўчастка вышэйшы ўраджай у калгасе — па 100 пудоў збожжа з кожнага гектара.

— Нічога ў дзяўчат не выйдзе, — гаварылі некаторыя калгаснікі. — Не той час цяпер, угнаенняў мала...

Але не звярталі ўвагі на гэтыя размовы комсамолка Радчанка і яе таварышкі — Надзежда Назаранка, Марыя Бельская і Надзежда Сацура. «Птушанят па восені лічаць», — адказвалі яны. Шчырае жаданне хутчэй адрадзіць родны калгас, вярнуць яму былую славу, атрымаць высокі ўраджай не давала дзяўчатам спакою.

Закіпела ў звяне праца. Загадзя дзяўчаты вывезлі на свае ўчасткі не толькі гной, але і торф. Яны сабралі вялікую колькасць попелу і птушынага памёту.

Русавалосую, стройную дзяўчыну з шэрымі, задумённымі вачыма — звеннявую Марыю Радчанка калгаснікі заўсёды бачылі ў полі. Ні дождж, ні холад, ні вецер не стрымлівалі яе. Яна першай, на досвітку, прыходзіла на поле і апошняй пакідала ўчастак.

Сяўба, праполка і, нарэшце, уборка былі праведзены па-гаспадарску. У полі не прапаў ні адзін колас. Вынікі атрымаліся на славу. Звяно атрымала з кожнага гектара па 25 цэнтнераў ячменю і па 22 цэнтнеры пшаніцы. Адборнае, залацістае зерне цешыла вока. Такага высокага ўраджаю нават не памятаюць і калгасныя старажылы.

Зараз звяно Марыі Радчанка, саборнічаючы са звяном Марыі Сопат, узяла на сябе яшчэ больш высокія абавязацельствы.

— Будзем змагацца за прашынства, — заяўляюць дзяўчаты.

* * *

Недалёка ад палёў калгаса «Кім» раскінуліся палёткі сельгасарцелі імені Калініна. У мінулым годзе калінінцы сабра-

Звеннявая Марыя Радчанка.

лі з кожнага гектара па 10,6 цэнтнера збожжа. Гэта — нядрэнны ўраджай, асабліва калі ўлічыць, што калгаснікам прышлося пачынаць аднаўленне сваёй гаспадаркі на пустым месцы, бо ўсё знішчылі немцы.

Усю калгасную працу тады выконвалі амаль адны жанчыны, мужчыны знаходзіліся ў Чырвонай Арміі. Але жанчыны не баяліся цяжару працы. Асабліва вызначылася звяно Каці Сабадаш. Яно атрымала па 20 цэнтнераў пшаніцы і яч-

меню з гектара, па 240 цэнтнераў гародніны, ды па 20 цэнтнераў махоркі.

Пасля таго, як прыехаў з Мінска старшыня праўлення арцелі інвалід Айчыннай вайны Нікалай Карась і расказаў калгаснікам аб дакладзе таварыша Панамарэнка на рэспубліканскай партыйнай нарадзе, — калгаснікі ўзялі на сябе абавязацельствы атрымаць у гэтым годзе ва ўсім калгасе па 20 цэнтнераў збожжа з гектара і 150 цэнтнераў бульбы.

Барацьбу за высокі ўраджай зноў узначальваюць жанчыны: звеннявыя Каця Сабадаш, Аляксандра Жаўняк, Настуся Лобан, Марыя Лобан, Фрося Агрынская.

Хутка надыйдуць гарачыя дні палявых работ. А зараз Каця Сабадаш, Анка Ярашонак і Алена Карась энергічна працуюць на вывазцы ў поле ўгнаенняў. Дзяўчаты вывезлі на свой ўчастак 100 тон гною, 150 тон торфу, нямала сабралі попелу і памёту.

Калгасны клапаўшчык Марыя Машэўская па-гаспадарску падрыхтавала да вясны насенне. Яна арганізавала 2 разы ачыстку пшаніцы, ячменю на «клеятоне» і, акрамя таго, на сітах. Таму і насенне мае высокую пасеўную якасць — 100 проц. чыстаты і ўсхожасці.

Жанчыны калгаса імені Калініна дружна ўключыліся ў барацьбу за атрыманне высокага сталінскага ўраджаю.

Г. ПАЛЯШУК.

Калгасніцы і сялянкі, работніцы МТС і соўгасаў! Узорным правядзеннем веснавой сяўбы забяспечым атрыманне ў 1946 годзе высокага ўраджаю!

Г. ШЧАРБАТАЎ

СУСТРЭЧА

(Апавяданне)

Яна сядзела, моцна сціснуўшы рукамі галаву, і ўздрыгвала ўсім целам. Здавалася, разарвецца сэрца Марылі ад тых крыкаў, што агалашалі ўсю камендатуру. Кожны гэты крык няцярпным болем праразаў яе нутро, нібы білі і катавалі не таго, хто там за сценкай так страшэнна енчыў, а ёй самой выкручвалі рукі, вырывалі валасы, білі палкай па галаве, калёным жалезам прыпякалі пяткі. Марыля ведала, што ўсё гэта робяць там, што сам пан гебітскамісар пацяшаецца сёння.

Яшчэ раніцой яна чула, як Шульц нервова сказаў ротэнфюрэру:

— Прывядзіце да мяне гэтага большэвіка! Ён у мяне загаворыць!

Прайшло ўжо колькі гадзін, а гебітскамісар не спыняўся. Стогны партызана станавіліся ўжо хрыплымі, глухімі, але Марыля, колькі ні прыслухоўвалася, не чула, каб ён прамовіў хоць адно слова.

Нарэшце з пакоя, як апантаны, выскачыў доўгі, сухапары Шульц, шалёна крыкнуўшы:

— Павёсіць!

Неяк зусім пуста стала ўнутры Марылі, быццам там усё абарвалася, і толькі велізная глыба лёду распірала яе грудзі.

«Вось так мо' і мой сын Алёшка дзе-небудзь пакутуе, — гэтая думка, чамусьці, не пакідала яе цэлы дзень. — Два гады нічога не чуваць ад яго, з самых першых дзён вайны.

Некаторыя дык хоць па некалькі пісем паспелі прыслаць, іншыя ў палоне цяпер прачуліся, а пра яго — ні слуху, ні духу. Ох, гора маё, гора!» — цяжка ўздыхнула яна.

А можа і пра Алёшку ўжо што-небудзь чутно там у вёсцы, — разважала Марыля далей. — Яна-ж, як пераехала сюды ў мястэчка да дачкі, ды пачала працаваць у гасцініцы, дзе цяпер гэтая праклятая гебітскамендатура, дык і ў вёсцы не была. А трэба было-б як наведання.

Неспакойныя крокі пана Шульца ў сваім пакоі зноў вярнулі яе да падзей сёнешняга дня.

«Хвалюецца гад, што нічога не даведаўся, — з нейкай аса-лодай падумала Марыля. — Хто-ж табе, сабака, выдасць сваіх сяброў? Хіба мой Алёшка выдаў-бы? Трасцу!»

Жаласць да партызана агарнула Марылю. «Каб гэта сіла, — перавешаў-бы саміх душагубаў. А так чым-жа я магу дапамагчы яму, гаротнаму?»

Яна накінула на галаву хустціну і выйшла на вуліцу. «Няўжо-ж сёння і вешаць будуць?» Але на плошчы, дзе ўжо каля двух год стаяла шыбеніца, як вартаўнік новага нямецкага парадку, было пуста.

Аднекуль з'явіўся і падбег да яе дванаццацігадовы суседаў сын Валодзька.

— Цёця Марыля, вось вярнуўся з пісьмо.

— Адкуль-жа гэта, сыноч?

— Не ведаю.

Яна ўзяла пісьмо і схавала яго запазуху. «Няўжо ад Алёшкі?»

Почарк быў незнаёмы.

«Дарагая цёця Марыля! — гаварылася ў пісьме. — Мы звяртаемся да вас з просьбай. Калі вы сапраўды савецкі чалавек, то дапамажыце нам...»

Яна на момант спынілася. Кальнула непрыемная думка: «Ну, а хто-ж я, немец які, ці што?»

... «Вы, мабыць, ведаеце, што немцы захапілі ў баі нашага раненага партызана і, вядома, расстраляюць яго. Вы можаце выратаваць яго і зрабіць карысную справу для нашай Радзімы. Калі вы згодні, то падызіце сёння ўвечары на местачковыя могілкі. Там умо-вімся.

Камандзір партызанскага атрада».

Яшчэ раз прачытала Марыля пісьмо і, акуратна згарнуўшы, зноў схавала яго запазуху. Маршчыністы твар жанчыны з цёмнашэрымі вачыма засвяціўся нейкім урачыстым, натхнёным святлом, нібы яна спасцігла сэнс чагосьці вялікага і патаемнага.

Гэр Шульц ведаў, што яго будуць чакаць, таму не спяшаўся. Праз акно ён бачыў, як на плошчу паліцэйскія згачалі народ, як сам ротэнфюрэр загадзя праверыў, ці моцная вяроўка на шыбеніцы.

Гебітскамісар папрасіў у Марылі цёплай вады і сеў галіцца. Сёнешні дзень вельмі падабаўся яму: уставала яркае летняе сонца, за акном у невялікім садзе весела шчабяталі птушкі, а, галоўнае, дзень пачынаўся канкрэтнай справай

на карысць вялікай Германіі. Ён сёння расправіцца яшчэ з адным беларусам. Да калекцыі яго фотаздымкаў прыбавіцца яшчэ адзін. Сёння ён зробіць здымак зусім па-новаму.

Пасля галення ён пайшоў памыцца, а Марыля пастаралася за гэты час прыбраць яго пакой.

Насвістваючы, ён вярнуўся зноў сюды, выцерся, паглядзеўся ў люстэрку. Тонкі даўгі твар яго быў жоўты, нібы пергамент, і Шульц незадаволена паморшчыўся: «У сухоты ўгоніць гэтая Беларусь».

Цяпер праз акно ён убачыў, да плошчы пад моцнай вартай вялі партызана. Шульц пачаў апрацаваць хутчэй: паспешна надзеў френчык, накінуў рамяні

і хацеў узяць аўтамат, які заўсёды стаяў у кутку каля яго ложка. Але аўтамата чамусьці там не аказалася. Тады Шульц са злосцю рвануў шуфляду стала, каб узяць пісталет.

Страшэнны выбух страсянуў наваколле. Праз вокны камендатуры вырваліся велізарныя чорныя клубы дыму і зыркае полымя заскакала па будыніне. З боку камендатуры застрачыў аўтамат і некалькі немцаў, дзіка ўскрыкнуўшы, аселі на зямлю. Гэта Марыля страляла з шульцавага аўтамата.

Недзе на месцачковых могілках гулка ўдарылі мінамёты і некалькі снарадаў шлёпнулася недалёка ад плошчы.

— Партызаны! Партызаны!—

зараўлі немцы і кінуліся ў траншэі і дзоты.

...Запыхаўшыся, Марыля прыбегла ў лясок, калі партызаны адыходзілі ўглыб. А пазней, ужо ў лагер, ледзь перастаўляючы ногі, прышоў, уцёкшы з-пад шыбеніцы, Лёша Краўцоў.

Камандзір атрада, радасна прывітаўшыся з байцом, сказаў яму:

— Ну, Лёша, а зараз я пакажу жанчыну, якая выратавала цябе,—і камандзір паклікаў Марылю.

— Мама!—раптам ускрыкнуў Лёша.

— Сыноч мой, даражэнькі!

Яны кінуліся адзін другому ў абдымкі.

Як нямецкія бандыты вайну праігралі

(Вусны сказ)

У сорак першым годзе набраўся Гітлер злосці, Паслаў сваіх бандытаў да Масквы ў госці. Прышоў немец пад Маскву ды й раззвіў рот:

— Ой ты, матушка Масква, адчыняй варота! Масква яму адказала:—Вузкі дзверы ўлезці, Дам я табе пад Масквой добра піці-есці. А ў саду, ці ў агародзе, вяліка маркоўка, А ў нашага Сталіна—мудрая галоўка. Масква горад, Масква й слава, Масква

шчасліва, Яна нямецкіх бандытаў добра ўгасціла. Як заграла ім Масква вясёлага танца, Пайшлі немцы танцаваць усе разам вальса. Гуляў немец ля Масквы, адмарозіў вушы, Частавалі харашэнька маскоўскай

«Кацюшай». Гуляў немец з «Кацюшамі», ён думаў, што іграшкі,

Частавалі на дадатак маскоўскія пушкі. Баліць немца галава, баліць немца й шыя, А мільёны немцаў Масква падушыла. Баліць немца галава, баляць немца вушы, Ужо немец ад Масквы да Берліна рушыў. Як не ўзяла нямецкая на ўсіх франтах рада, Сталі немцы ўцякаці і з-пад Сталінграда. Як узялі немца вялікія скукі, Адкінуўся ён назад да Вялікіх Лукаў. Засталіся ля Масквы нямецкія танкі, Ужо б'юць немца партызаны, б'юць

і партызанкі.

Паеў немец у Орле ўсе дачыста гусі, Ужо б'юць немца партызаны, б'юць

у Беларусі...

Ішлі немцы з Бранска ад цёмна да цёмна,—

Ой, каб-жа нам дастаціся да горада Гомля. Не ўтрымаліся у Гомлі, не ўтрымаліся ў Мінску,

Бо савецкія сыны выперлі іх да Пінска. Беглі немцы ад Масквы—ад месца да месца,—

Ой, каб-жа нам дастаціся да горада Брэста. А прышлі да Брэста, да й на Буге сталі, Адчынілі вароты ім ужо ў Варшаве. А Варшава харош горад, харошага звання, Уцякаюць і з Варшавы ўжо да Пазнані. Каціліся калёсы, паламалі спіцы—

Гітлераўскія бандыты на сваёй граніцы. Прышлі яны на граніцу, закрычалі вельмі:

— Зачынемо мы Расію дубовымі дзвермі.

— Ой, дайце нам на граніцы хоць вады напіцца,

Ды пайдземо да Гітлера гасцямі хваліцца:

Ой, каб табе, Гітлер, ўжо не дачакаці,

Як ў такія госці ў Маскву пасылаці.

Йшлі нямецкія машыны, на дарозе сталі,

Білі немца пад Масквою, білі і ў Варшаве.

Засталіся і машыны, засталіся й міны,

Білі немца у Варшаве, білі і ў Берліне.

Пад Масквою начаваў, у Варшаве ўпіўся,

Браў прыцэл ён на Маскву, а Берлін

разбіўся.

Ужо цяпер Гітлер сам нічога не мае,

Той адкажа галавою, хто яго хавае.

Горкія слёзы народныя на Гітлера палі,

А нямецкія бандыты вайну праігралі.

Складальніца сказа САЦКЕВІЧ

Соф'я Іванаўна, 65 год, з вёскі

Луніна, Лунінецкага раёна, Пін-

скай обласці.

Песні, казкі, быліны народа

Ф. РАГІНА

На працягу стагоддзяў таленавітыя спевакі з народа складалі быліны, песні, казкі. Напамінь выконвалі яны свае творы перад слухачамі, перадавалі з вуснаў у вусны. Так вусная народная творчасць перадавалася з пакалення ў пакаленне.

У гэтай творчасці знайшлі сваё адлюстраванне векавыя народныя перажыванні, паданні аб старым, народным мары і ідэалах. У вуснай народнай творчасці ярка і маляўніча выражана жывая гісторыя самаго народа.

Беларускія народныя песні, казкі, быліны, якія паходзяць з далёкага гістарычнага мінулага нашай краіны, раскажваюць аб векавых народных пакутах, аб горы, галечы, бяспраўі беларускага народа ў дарэволюцыйныя часы, калі «не было хлеба ні ў полі, ні дома», калі «чалавек нараджаўся без долі», калі «скрозь гарэлі панскія маёнткі», раскажваюць аб барацьбе народа са сваімі прыгнятальнікамі за сваю свабоду і незалежнасць.

Народныя творы вызначаюцца сваёй праўдзівасцю ў перадачы фактаў, народнай мудрасцю, музычнасцю.

Пры савецкай уладзе шырока развівалася і прадаўжае развівацца вусная народная творчасць. Вялікая любоў да Радзімы, адданасць да працадзёру народа—Леніна і Сталіна і іх саратніжаў—асноўныя матывы вуснай народнай творчасці нашага часу.

У самых аддаленых кутках нашай шматнацыянальнай краіны—гарадах, вёсках, аулах, кішлаках на розных мовах складаюцца песні, казкі, быліны пра геніяў чалавечтва—Леніна, Сталіна, пра савецкую ўладу.

Вобраз таварыша Сталіна бытуе ў народнай творчасці ў выглядзе яснага сокала, яснага сонейка, магутнага арла, асілка-багатыра.

Імя Сталіна ззяе
Зоркай яснай гарыць
Гэта ён стварыў нам шчасце
Народ вольны гаварыць.
Або:

А што за сонца яснае
Над зямлёй усёй гарыць?
А гэта наш любімы Сталін
Цяпло і шчасце нам дарыць.

У грозныя дні Вялікай Айчыннай вайны ўзнікае новая, своеасаблівая вусная народная творчасць: гэта голас народа, які паўстаў з нябачаным

у гісторыі гераізмам і адзінствам на абарону бацькаўшчыны супроць лютага ворага.

Беларуская вусная народная творчасць часу Айчыннай вайны была асабліва пашырана сярод партызан. Партызанскі рух на Беларусі быў масавым і гераічным. Ніякі фашысцкі тэрор не мог яго зламаць.

Сказіцелямі партызанскага фальклора былі самі народныя мсціўцы і насельніцтва.

Не выпадкова, што беларускай жанчыне—актыўнай удзельніцы партызанскай барацьбы, у вуснай народнай творчасці гэтага часу прысвечана нямаля песень, частушак. Жанчына натхняла на барацьбу з ворагамі сына, мужа, брата:

Праважала сына маці
У бой вялікі важны,
Праважала і казала:
«Будзь, сыноч, адважным...
Адбывай, сыноч мой, верна
Службу баявую
І не зганьбі злым учынкам
Маці твай старую».

Дзяўчаты, падобна легендарнай гераіне Зоі Касмадзем'янскай, былі непасрэднымі удзельніцамі адказных партызанскіх аперацый:

У разведцы я была,
Выявіла склады.
Мы забралі ў немчуры
Зброю і снаряды.

Калі надшоў грозны час, жанчына, побач з мужчынам, абараняе родную краіну:

Муж раней быў брыгадзірам,
Я была даяркаю.
Цяпер муж мой камандзірам,
А я — санітаркаю.

Насельніцтва Беларусі дапамагала партызанскаму руху, трымала цесную сувязь з партызанамі, жанчыны дапамагалі ім харчаваннем, адзеннем, разведкай:

А мой мілы ў лясу,
Яму закусачку нясу;
Будзь мой міленькі дужэй,
Бі нягоднікаў мацней.

Сярод складальнікаў і выканаўцаў вусных народных твораў значнае месца займаюць жанчыны, так званыя сказіцельніцы. Уладаючы добраю памяццю, багатым жыццёвым вопытам, творчай фантазіяй, нярэдка артыстычным талентам, чулым, успрымаль-

ным жаночым сэрцам,—яны складалі казкі, песні, быліны і проста, праўдзіва, пераканаўча раскажваюць іх.

Усёй краіне вядомы імёны знатных жанчын—беламорскай сказіцельніцы Крукавай А. М., пячорскай сказіцельніцы Марэм'яны Раманаўны Галубковай і іншых.

Сярод беларускіх сказіцельніц вызначаецца Праскоўя Леонцьеўна Лявончак, 45-гадовая калгасніца арцелі «Перамога», Пінскай абласці. У складзеных сказах «Проклятыя немцы пачалі вайну», «Як немцы вёску спалілі», «Пра калгасы» яна апавядае пра цяжкія часы нямецкай акупацыі, пра нянавісць да ворагаў за здзекі і разбурэнні, за пакуты, якія яны прынеслі беларускаму народу.

Марыя Федараўна Гаваркова, 50-гадовая сказіцельніца з Магілёва, апавядае сказы пра сваё ўласнае жыццё, як яна, непісьменная жанчына, пры савецкай уладзе асвету атрымала.

Марыя Федараўна добра ўладае прыгожай народнай беларускай мовай. Свае народныя сказы: «Шэпты», «Пра ўжоноў», «Суседкі» і інш. яна выконвае таленавіта, з вялікім мастацкім майстэрствам.

Асаблівае месца займае выдатная беларуская сказіцельніца 65-гадовая Соф'я Іванаўна Сацкевіч з в. Луіна, Лунінецкага раёна, Пінскай абласці. Два гады пражыла Соф'я Іванаўна ў лесе з партызанамі. Яна дапамагала ім як магла: пакла хлеб, латала і мыла бялізну.

Усю нянавісць да лютых ворагаў роднай зямлі перадае праз свае вусныя сказы Соф'я Іванаўна Сацкевіч. Асабліва цікавы яе сказ «Як нямецкія бандыты вайну праігралі». Зусім непісьменная, яна проста і пераканаўча, з уласцівай для народнай творчасці мудрасцю, паступова раскажвае, як праіграла вайну нямецкая зграя.

У сваім сказе Соф'я Іванаўна ўслаўляе Маскву, як горад-волат, непрыступную крэпасць, дзе жыве і працуе геній народа, увасабленне мудрасці і сілы народнай—вялікі Сталін.

Яна ўслаўляе доблесных сокалаў Чырвонай Арміі—сыноў родных, якія выратавалі беларускую зямельку ад лютых ворагаў, ўслаўляе савецкую зброю.

Восьмейваючы «непераможных» ваяк, Соф'я Іванаўна паказвае, як яны, бітыя Чырвонай Арміяй, уцякалі. Пры гэтым сказіцельніца выяўляе сваю даволі шырокую асведомленасць з гістарычнымі падзеямі.

Рэспубліканскі Дом народнай творчасці Беларусі ў сакавіку гэтага года правёў паказ выступленняў, народных сказіцеляў, казачнікаў, выканаўцаў народных песень. У ім удзельнічалі не толькі прадстаўнікі старэйшага пакалення, але і моладзь. Праведзены паказ выявіў выдатныя мастацкія здольнасці і таленавітасць яго выканаўцаў.

Кожнай сям'і — індывідуальны агарод

Аграном К. ХАБЕНКА

Сур'ёзнай крыніцай атрымання дадатковых прадуктаў харчавання з'яўляюцца індывідуальныя і калектыўныя агароды рабочых і служачых. Ужо ў пачатку Вялікай Айчыннай вайны працоўныя Масквы, Ленінграда, Горкага, Сverdлоўска і іншых буйных гарадоў СССР пачалі ствараць свае індывідуальныя і калектыўныя агароды. У 1942 годзе больш 5 мільёнаў рабочых і служачых апрацавалі пад агароды каля 500 тысяч гектараў зямлі. Вопыт паказаў, што індывідуальныя і калектыўныя агароды даюць вялікую колькасць каштоўных прадуктаў харчавання.

У 1945 годзе звыш 200 тысяч рабочых і служачых Беларусі мелі свае агароды, на якіх было пасеяна больш 16 тысяч гектараў бульбы і каля 7 тысяч гектараў капусты, морквы, агуркоў і іншай гародніны. У гэтым годзе плошча агародаў будзе яшчэ больш пашырана.

Аднак, трэба мець на ўвазе, што атрымаць дадатковую прадукцыю з агародаў можна не толькі за кошт пашырэння пасеўных плошчаў, але, галоўным чынам, за кошт павышэння ўраджайнасці.

Каб атрымаць высокі ўраджай, трэба перш за ўсё добра апрацаваць і ўгноіць глебу. лепшым часам для апрацоўкі глебы з'яўляецца восень. пры асенняй апрацоўцы глеба прыпасе больш вільгаці, зімой лепш прамярзае, а пасля адтаівання робіцца больш рыхлай. пры глыбокай і стараннай апрацоўцы глебы з восені, вясной яе неабходна перакапаць на 10—12 сантыметраў. У тых выпадках, калі асенняй апрацоўкі не было, праводзіцца вясенняя апрацоўка на поўную глыбіню, г. зн. на 20—25 сантыметраў.

Апрача апрацоўкі глебы, агарод павінен быць добра ўгноен. Для ўгнаення прымяняюць гной жывёлы, кампосты і іншыя віды мясцовых арганічных ўгнаенняў.

Для атрымання высокага ўраджаю важна своєчасова пасеяць і добраякасным насеннем. Найбольшае месца на агародах рабочых і служачых адводзіцца бульбе, як галоўнейшаму прадукту харчавання. Па тэрмінах па-

спявання бульба падзяляецца на раннюю і познюю. Ранняя бульба, калі яе садзіць пра-рошчанымі клубнямі, паспявае праз 60—70 дзён, а позняя—не раней чым праз 120.

Прарошчванне бульбы трэба пачынаць за 30—35 дзён да пачатку пасадкі. Каб прарасціць бульбу, яе рассыпаюць на падлогу або ўкладваюць у неглыбокія скрынкі ў 3—4 радкі і трымаюць у светлым памяшканні. Прарошчаная бульба хутчэй расце, дае маладыя спелыя клубні.

Важнае значэнне мае і своєчасовая пасадка. Раннюю бульбу трэба садзіць як толькі прагрэецца зямля. Ва ўмовах Беларусі, у залежнасці ад ходу вясны, бульба садзіцца ў другой палове красавіка, у пачатку мая.

Участак пад бульбу павінен быць глыбока апрацаван. пры ручным спосабе пасадкі, на участку вызначаюць радкі. Познія сарты садзіць на адлегласці 60 сантыметраў паміж радкамі і па 30—35 сантыметраў—у радках. Глыбіня пасадкі—6—10 сантыметраў.

Да паяўлення ўсходаў глебу на бульбяным участку агарода трэба 1—2 разы праскаро-дзіць граблямі або бараной.

Моркву, буракі, рэпу, рэдзку высаваюць па роўнай паверхні або на градкі, калі ўчастак агарода на нізкім месцы. Моркву і пятрушку трэба сеяць як мага раней, адразу ж пасля растаяння снегу. Сеяць трэба роўнымі радкамі на адлегласці 20—25 сантыметраў адзін ад другога. Насенне морквы кладзецца ў баразёнку на глыбіні не больш 2 сантыметраў. Буракі і іншыя каранёплоды таксама высаваюцца радкамі, пры чым насенне буракоў прысыпаецца зямлёй не больш як на 4—5 сантыметраў, рэпы — на 1—1,5, рэдзкі — на 2 сантыметры. Насенне морквы і буракоў перад пасевам лепш за ўсё намачыць. Агуркі на лёгкіх, добра праграваемых глебах можна садзіць на градках або на роўнай паверхні. Раннія пасевы агуркоў звычайна робяцца сухім насеннем. пры позніх пасевах насенне трэба намачваць. Капуста высаджваецца расадай, маючай 4—6 лісточкаў. Услед за пасадкай, расаду трэба паліваць вадой.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Карла Маркса, будынак ЦК КП(б) Беларусі. Тэл. кам. ЦК КП(б)Б 1—49.
Заказ № 108. Друк. арк. 3. Здана ў набор 25/III 1946 г. Падпісана да друку 11/IV 1946 г.

Ц а н а
1 руб. 50 коп.

38/321

ВЫХОДИТЬ 1 РАЗ У МЕСЯЦ

-25.04

1321

